

INVENTARISATIE SOFT- EN
HARDDRUGSGEBRUIK IN DE
GEMEENTE OLDENZAAL

Drugsgebruik in Oldenzaal

S. Biesma

R. Nijkamp

M. van Zwieten

B. Bieleman

INTRAVAl
bureau voor onderzoek & advies

Drugsgebruik in Oldenzaal

INVENTARISATIE SOFT- EN HARDDRUGSGEBRUIK

IN DE GEMEENTE OLDENZAAL

Maart 2009

INRAVAL
Groningen-Rotterdam

COLOFON

© St. INTRAVAL

Postadres :
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail *info@intraval.nl*

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
Sint Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

Maart 2009

Tekst:	S. Biesma, R. Nijkamp, M. van Zwieten, B. Bieleman
Opmaak:	M. Haaijer
Omslag:	E. Cusiel
Druk:	repro GMW
Opdrachtgever:	Gemeente Oldenzaal

ISBN: 978 90 8874 055 8

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Onderzoeksvragen	2
1.3 Onderzoeksopzet	2
1.4 Leeswijzer	5
Hoofdstuk 2 Gelegenheidsstructuur	7
2.1 Instellingen en voorzieningen	7
2.2 Overlegvormen	13
2.3 Vindplaatsen	14
2.4 Resumé	16
Hoofdstuk 3 Registraties	17
3.1 Politie	17
3.2 Tactus Verslavingszorg	19
3.3 Overig	20
3.4 Overlap	21
3.5 Resumé	23
Hoofdstuk 4 Drugsgebruikers	25
4.1 Jongeren	25
4.2 Jongvolwassenen	28
4.3 Volwassenen	30
4.4 Resumé	32
Hoofdstuk 5 Samenvatting en conclusies	33
5.1 Type drugs	33
5.2 Plaats van gebruik	34
5.3 Kenmerken gebruikers	34
5.4 Ten slotte	35
Geraadpleegde literatuur	37
Begrippenlijst	39

1. INLEIDING

De gemeenteraad van Oldenzaal wil meer inzicht in het drugsgebruik door jongeren en volwassenen. De gemeente heeft daarom onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAl opdracht gegeven het drugsgebruik binnen de gemeente nader in kaart te brengen.

1.1 Achtergrond

Er zijn signalen van politie en hulpverlening dat de problematiek wellicht gering van omvang is, maar dat de problemen die zich voordoen wel ernstig van aard zijn. Ook uit de zogenoemde E-MOVO, waarbij leerlingen uit klas 2 en 4 van de middelbare scholen in Oost-Nederland vragen beantwoorden over hun gezondheid en leefstijl, blijkt dat een aantal van deze jongeren wel eens drugs gebruiken.

Bovendien wordt in het centrum van Oldenzaal wel eens drugsoverlast ervaren door bewoners. De gemeenteraad wil, naast het al in kaart gebrachte alcoholgebruik binnen de gemeente, graag meer inzicht in het drugsgebruik (Gemeenten Oldenzaal, Losser en Dinkelland 2006). De gemeente voegt daaraan toe dat het goed zou zijn wanneer ook de situatie omtrent het drugsgebruik in de buurgemeenten Losser en Dinkelland duidelijk wordt. Oldenzaal kent 31.800 inwoners, Losser 22.500, terwijl Dinkelland 26.000 inwoners telt.

De gemeente wil meer kennis van en inzicht in de aard en omvang van het drugsgebruik. Daarbij is behoefte aan onderscheid tussen softdrugs en harddrugs en een verdeling naar leeftijd. Enerzijds is het de vraag in hoeverre en op welke wijze er drugsgebruik plaatsvindt onder jongeren. Anderzijds is kennis over het drugsgebruik door volwassenen van belang als onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), in het bijzonder prestatieveld 9 dat betrekking heeft op het verslavingsbeleid.

Softdrugs

Softdrugs, ook wel bekend als cannabis, verwijzen naar zowel marihuana als hasj. Marihuana is een combinatie van fijngehakte gedroogde bloemtoppen, bladeren en stelen van de hennepplant (Emmelkamp en Vedel 2007). Hasj is de bruine of zwarte hars van de bloeiende planten van dezelfde soort, die tot kleine blokken wordt geperst. Cannabis wordt gewoonlijk gerookt, waarbij het inhaleren leidt tot een ontspannen toestand en milde euforie. De effecten kunnen tot drie uur na inname aanhouden. Het actieve ingrediënt is THC. De effecten variëren afhankelijk van de dosis en de kwaliteit van de softdrugs, maar ook van de ervaring van de gebruiker met cannabis en diens verwachtingen over de effecten. Van de mensen die softdrugs gaan gebruiken, ontwikkelt 10% afhankelijkheid, terwijl regelmatig gebruik samenhangt met een hogere kans op het ontwikkelen van afhankelijkheid. Er zijn aanwijzingen dat langdurig gebruik het korte termijn geheugen beschadigt.

Harddrugs

Onder harddrugs worden in dit onderzoek verstaan: opiaten (heroïne, met als medisch vervangingsmiddel methadon), cocaïne, amfetamine (ook wel speed) en XTC. Opiaten zijn afkomstig van opium. Heroïnegebruik leidt tot onmiddellijke euforische gevoelens, die gepaard gaat met een warme gloed op de huid, een droge mond en een zwaar gevoel in de armen en benen (Emmelkamp en Vedel 2007). De effecten treden binnen tien seconden na

inspuiten op, maar hebben langer nodig (tien tot vijftien minuten) als de heroïne wordt gerookt. Chronisch heroïnegebruik leidt tot tolerantie en onthoudingsverschijnselen. Bij personen die meerdere middelen gebruiken (polymiddelengebruik) gaat heroïneafhankelijkheid vaak samen met cocaïnegebruik. Cocaïne kan worden gesnoven (de meest gebruikte vorm in het uitgaansleven), gespoten en gerookt (de zogenoemde basecokes). Cocaïne geeft euforische effecten die tussen de vijftien en dertig minuten aanhouden. Kleine hoeveelheden maken mensen energiek en spraakzaam, terwijl grotere hoeveelheden de euforie intensiveren, maar ook kunnen leiden tot angst, rusteloosheid, agressief gedrag en paranoia. Amfetamine is een krachtig opwekkend middel dat kan worden gerookt, gesnoven, ingespoten of geslikt. De effecten kunnen tot twaalf uur duren. Amfetamine is vaak aanzienlijk goedkoper dan cocaïne. XTC ten slotte is een stimulerend middel met psychedelische effecten. XTC wordt doorgaans in pilvorm geslikt en vaak gebruikt tijdens dancefeesten. De effecten duren tot zes uur na inname.

Afhankelijkheid

Om de terminologie omtrent de afhankelijkheid van drugsgebruik eenduidig te hanteren, wordt gebruik gemaakt van de ICD (International Classification of Diseases) en DSM IV-classificatie (Diagnostic and statistical manual of mental disorders). Deze classificatie maakt onderscheid tussen schadelijk gebruik en afhankelijkheid van drugs en alcohol. Afhankelijkheid van het gebruik van drugs en alcohol kan als volgt worden gedefinieerd: 'De betrokkene heeft de controle over het gebruik van het middel verloren of er is sprake van tolerantie of onthoudingsverschijnselen. Het middel veroorzaakt significante beperkingen of lijden. Controleverlies betekent dat de verslaafde (veel) meer gebruikt dan deze zich had voorgenomen, dat het niet lukt om te stoppen of te minderen en dat het hele denken en doen in grote mate bepaald wordt door het middel. Tolerantie betekent dat de verslaafde een steeds grotere dosis van het middel nodig heeft om hetzelfde effect te bereiken of dat dezelfde dosis steeds minder effect heeft. Onthoudingsverschijnselen ontstaan als men stopt met het gebruik van het middel: misselijkheid, transpireren, prikkelbaarheid, angst, slapeloosheid en trillen' (RIVM 2006).

1.2 Onderzoeksvragen

De overkoepelende vraagstelling van het onderzoek kan als volgt worden omschreven:

In hoeverre is er sprake van drugsgebruik in de gemeente Oldenzaal?

Daarbij wordt de volgende specificatie aangebracht:

- (type en hoeveelheden) soft- en/of harddrugs;
- plaats en tijdstip van gebruik (nabij scholen, horeca; weekend en door de week);
- kenmerken gebruikers (geslacht, leeftijd, woongemeente, financiering van gebruik, bevolkingsgroep, beginleeftijd, opleidingsniveau, gezinssamenstelling, gebruiksetting).

1.3 Onderzoeksopzet

Om meer inzicht in het drugsgebruik in Oldenzaal te verkrijgen is gekozen voor een gefaseerde opzet. Allereerst is het huidige aanbod voor drugsgebruikers in kaart gebracht met behulp van gesprekken met sleutelinformanten. Met deze informanten is tevens ingegaan op de aard en omvang van de hen bekende gebruikers. Vervolgens heeft een verzameling en analyse van gegevens uit registraties plaatsgevonden, die onder andere leidt

tot een omvangschatting van het aantal harddrugsgebruikers in Oldenzaal. Op basis van deze gegevens en veldwerk hebben gesprekken plaatsgevonden met drugsgebruikers zelf. Het betreffen zowel harddrugs- als softdrugsgebruikers. Samenvattend hebben voor de dataverzameling de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- deskresearch;
- interviews sleutelinformanten;
- verzamelen registratiegegevens;
- omvangschatting op basis van registratiegegevens;
- gesprekken drugsgebruikers.

Deskresearch

Begonnen is met het verzamelen van relevante informatie en reeds aanwezige gegevens over drugsgebruik(ers) in Oldenzaal. Hierbij moet met name worden gedacht aan reeds plaatsgevonden onderzoeken zoals het eerder genoemde E-MOVO en jaarverslagen van betrokken instellingen. Tevens is met behulp van deskresearch, aangevuld met informatie van sleutelinformanten, een zogenoemde sociale kaart gemaakt. De sociale kaart biedt een overzicht van aanwezige instellingen en voorzieningen waar leden van de doelgroep, in dit geval drugsgebruikers, kunnen worden geholpen c.q. kunnen worden aangetroffen.

Interviews sleutelinformanten

Er hebben in totaal 14 gesprekken plaatsgevonden met 18 medewerkers van betrokken instanties, zoals verslavingszorg (Tactus Verslavingszorg en stichting Nieuw Begin), maatschappelijke opvang (Stichting Humanitas Onder Dak Twente), jeugd- en jongerenwerk en jeugdzorg (Impuls, Jarabee en Bureau Jeugdzorg), maatschappelijk werk (Carint), woningbouwcorporatie (WBO) en politie (teamchef, wijkagenten en recherche). Drie van de 14 gesprekken hebben telefonisch plaatsgevonden. De overige sleutelinformanten zijn face-to-face gesproken.

Tijdens de gesprekken is onder meer geïnformeerd naar de (groepen) drugsgebruikers die de sleutelinformanten kennen. Gevraagd is naar de aard en omvang van het aantal lokale drugsgebruikers en de mogelijke vindplaatsen. Daarbij is steeds onderscheid gemaakt naar jongeren en volwassenen alsmede harddrugs en softdrugs. Tevens is het hulpaanbod en het gebruik van de bestaande hulpverlening en voorzieningen aan bod geweest, evenals mogelijke knelpunten. Ten slotte is aandacht besteed aan de (verkrijgbaarheid van) registratiegegevens.

Verzamelen registratiegegevens

Voor een nadere bepaling van de kenmerken en de omvang van drugsgebruik(ers) in Oldenzaal zijn registratiegegevens verzameld bij politie, verslavingszorg en maatschappelijke opvang.

Politie: HKS

Bij de politie zijn gegevens opgevraagd uit verschillende systemen. Allereerst zijn gegevens verzameld uit het Herkenningssysteem (HKS). In het HKS worden verdachten van misdrijven geregistreerd. Voor het inventariseren van de harddrugsgebruikers in Oldenzaal is het van belang te weten hoeveel harddrugsverslaafden bij de politie bekend zijn. Hiervoor zijn uit het HKS de idents (eerste twee letters van de achternaam en de geortedatum) gehaald van de door de politie aangehouden verdachten met de gevarenclassificatie "harddrugsgebruiker". Op deze wijze is een lijst verkregen van harddrugsgebruikers die als zodanig bekend zijn bij de politie. Er zijn HKS-gegevens verzameld voor het jaar 2007 en het eerste half jaar van 2008. Harddrugsgebruikers die in een voorgaand jaar geregistreerd staan als verdacht, maar in 2007 of 2008 niet in aanraking zijn geweest met de politie, zijn niet in het bestand opgenomen.

Politie: BPS

Aanvullend zijn gegevens opgevraagd uit het bedrijfsprocessensysteem (BPS). Hieruit zijn gegevens gehaald van personen die de algemene plaatselijke verordening (APV) hebben overtreden. Het gaat hierbij met name om gebeurtenissen die weggeschreven zijn onder codes als 'drugsoverlast', '(bezit) harddrugs' en '(bezit) softdrugs'. Deze overtredingen zijn niet op personen weggeschreven, zodat uitdraaien van de genoemde codes zijn nagelezen. Er kan niet zonder meer vanuit worden gegaan dat de personen die in het BPS voorkomen harddrugs- of softdrugsgebruikers zijn. De kans hierop is het grootst bij de harddrugsgerelateerde meldingen. Bij deze codes kunnen de overtredingen echter ook begaan zijn door dealers in harddrugs. Bij de APV-overtredingen is de kans het grootst dat er personen en overtredingen voorkomen die in het geheel geen relatie hebben met harddrugs. Om zeker te zijn dat de geregistreerde personen harddrugs- of softdrugsgebruikers zijn, dienen de meldingen dan ook te worden doorgelezen op aanwijzingen over welk type personen het gaat. Bij relevante overtredingen zijn vervolgens de namen van de 'verdachten' of 'betrokkenen' overgenomen. Ook de BPS gegevens zijn verzameld en geanalyseerd voor het jaar 2007 en het eerste half jaar van 2008.

Verslavingszorg

Bij de verslavingszorg, in Oldenzaal gaat het hierbij om Tactus Verslavingszorg, zijn uit de registratiesystemen de volgende gegevens van (ex)cliënten opgevraagd: ident; geslacht; inschrijfdatum; postcode; hoofdmiddel; tweede middel; en woonsituatie. In de regio wordt overigens ook telefonische hulpverlening verleend aan mensen met een drugsprobleem door Nieuw Begin, terwijl ook de Stichting Nieuw Leven verslavingshulp biedt. Van deze laatste organisatie zijn eveneens gegevens opgevraagd over hulpvragers uit de gemeente Oldenzaal.

Overige instanties

In Oldenzaal is de Stichting Humanitas Onder Dak Twente (SHODT) actief. Deze stichting biedt onder andere woonbegeleiding. Van de SHODT zijn gegevens verkregen van cliënten die gerelateerd zijn aan een drugsverslaving. Verder zijn enkele gegevens ontvangen van jongeren met drugsproblemen die als zodanig bekend zijn bij het schoolmaatschappelijk werk dat wordt verleend door Bureau Jeugdzorg.

Minimumaantal

Om een uitspraak over de omvang van het aantal drugsgebruikers te kunnen doen, wordt gebruik gemaakt van de hierboven weergegeven registratiegegevens. Door de verkregen bestanden met elkaar te koppelen, kan de overlap tussen de verschillende instellingen worden bepaald. Na aftrek van de overlap ontstaat een minimum aantal drugsgebruikers: het aantal drugsgebruikers dat als zodanig bekend is bij de instellingen en de politie. Voor een omvangschatting kan gebruik worden gemaakt van formules. Een omvangschatting leidt tot het aantal drugsgebruikers dat wel en het aantal dat niet geregistreerd staat bij elkaar opgeteld. Het niet geregistreerde deel is een schatting op basis van de grootte van de overlap tussen de verschillende instellingen. De berekening vindt doorgaans plaats met behulp van de capture-recapture methode.

Een omvangschatting van harddrugsgebruikers in Oldenzaal blijkt door de geringe overlap tussen het bestand van Tactus enerzijds en de bestanden van de politie anderzijds echter tot een dusdanig hoog aantal te leiden, dat er voor is gekozen om alleen een minimumaantal (het aantal unieke personen in de genoemde bestanden na aftrek van overlap) harddrugsgebruikers weer te geven. De geringe overlap wordt voornamelijk veroorzaakt door het relatief kleine aantal harddrugsgebruikers dat als zodanig bij de politie is geregistreerd. Het vermoeden bestaat dat een aantal harddrugsverslaafde cliënten van Tactus wellicht wel met de politie in aanraking is geweest, maar niet als zodanig is geregistreerd bij de politie. Dit

komt met name voor bij cocaïneverslaafden. Daarnaast is er een aantal personen vanwege het gebruik of in bezit hebben van XTC bekend bij de politie, die vanwege het ontbreken van een hulpvraag niet bekend zijn bij Tactus. Met andere woorden, alleen drugsgebruikers met dusdanige problemen dat zij ofwel in aanraking komen met de politie ofwel hulp zoeken bij de verslavingszorg, komen in de bestanden voor.

Voor het bepalen van het aantal softdrugsgebruikers is een omvangschatting sowieso minder goed geschikt, aangezien de kans dat softdrugsgebruikers als zodanig geregistreerd staan bij de politie en/of de verslavingszorg nog kleiner is dan bij harddrugsgebruikers. Softdrugsgebruikers worden alleen geregistreerd als hun gebruik problematisch is te noemen. Recreatieve gebruikers van cannabis komen niet voor in de registraties. Er zullen zich dan ook meer softdrugsgebruikers in Oldenzaal bevinden dan uit de registraties naar voren komt. Uit landelijk onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat ruim één vijfde van de bevolking ooit wel eens softdrugs heeft gebruikt (van Laar e.a. 2008). Grotendeels bestaat dit percentage uit personen die slechts enkele keren softdrugs hebben gebruikt. Om uitspraken over het softdrugsgebruik in Oldenzaal te kunnen doen, is mondelinge informatie van sleutelinformanten en gebruikers zelf dan ook noodzakelijk, en kan niet alleen van registratiegegevens worden uitgegaan.

Gesprekken gebruikers

In totaal hebben 30 gesprekken met leden van de doelgroep zelf plaatsgevonden. De geïnterviewden zijn op verschillende manieren geworven. Belangrijk is dat een goede dwarsdoorsnede wordt verkregen van de populatie.

De wijze waarop respondenten zijn geworven bestaat uit een combinatie van snowballsampling en targeted sampling. Het principe van de snowballsampling is dat de respondenten wordt gevraagd andere leden van de doelgroepen te noemen. Vervolgens wordt de genoemden (nominees) gevraagd anderen te noemen, enzovoort. Bij targeted sampling worden doelgericht respondenten geworven waarvan op basis van de voorstudie en de ervaringen tijdens het veldwerk wordt verondersteld dat deze een goede dwarsdoorsnede vormen van de doelgroepen. Zo is uit gesprekken met sleutelinformanten en drugsgebruikers duidelijk geworden op welke plekken de doelgroepen regelmatig bij elkaar komen. Hierbij moet worden gedacht aan bepaalde voorzieningen, locaties op straat of in parken, in dealpanden, rond het treinstation en dergelijke. Vervolgens zijn op deze plekken nieuwe respondenten voor het onderzoek geworven.

In Oldenzaal zijn diverse hangplekken bezocht waar jongeren samenkomen, zoals in de wijken de Thij en Berghuizen. Daarnaast zijn twee jeugdsosens bezocht, enkele snackbars (een plek waar regelmatig jongeren kunnen worden aangetroffen), verschillende horecagelegenheden, de methadonverstrekking in Enschede en enkele overige plekken waarvan vermoed werd dat daar drugsgebruikers konden worden aangetroffen. In de gesprekken met drugsgebruikers is onder meer gevraagd naar achtergrondkenmerken, wijze en frequentie van gebruik, verkrijgbaarheid van middelen en dergelijke. Daarnaast hebben op een locatie van het Carmel college twee focusgroepen plaatsgevonden. In totaal zijn tijdens deze focusgroepbijeenkomsten 22 jongeren gesproken.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de aanwezige instellingen en voorzieningen (sociale kaart) en overige vindplaatsen. In hoofdstuk 3 worden de gegevens die uit de registratiesystemen van de verschillende instanties zijn betrokken weergegeven.

Hoofdstuk 4 gaat nader in op de informatie die is verkregen uit de gesprekken met de verschillende categorieën drugsgebruikers (jong, volwassen, softdrugs, harddrugs). In hoofdstuk 5 ten slotte worden een samenvatting en de belangrijkste conclusies van het onderzoek gepresenteerd.

2. GELEGENHEIDSSTRUCTUUR

In dit hoofdstuk worden instellingen en voorzieningen in Oldenzaal weergegeven die (mogelijk) contact hebben met jongeren en/of volwassenen die drugs gebruiken. Naast de voorzieningen worden ook overige locaties beschreven waar jongeren of volwassenen die soft- en/of harddrugs gebruik (kunnen) worden aangetroffen. De gebruikte informatie voor deze beschrijvingen is afkomstig van gesprekken met 18 sleutelinformanten, gesprekken met zo'n 30 leden van de doelgroepen en de observaties die hebben plaatsgevonden tijdens het veldwerk. Ook is gebruik gemaakt van jaarverslagen en websites.

2.1 Instellingen en voorzieningen

In deze paragraaf worden de instellingen en voorzieningen beschreven waarmee contact is geweest in het kader van het onderzoek naar drugsgebruik onder jongeren en volwassenen in Oldenzaal. Een groot deel van deze instellingen en voorzieningen kent een brede doelgroep en richt zich niet specifiek op middelengebruik. In gesprekken met sleutelinformanten van de instellingen en voorzieningen is echter wel ingezoomd op het mogelijke drugsgebruik door een deel van hun cliënten. Hieronder vindt eerst een beschrijving plaats van de activiteiten van de instellingen en voorzieningen. In het volgende hoofdstuk wordt, indien van toepassing, een beschrijving gegeven van geregistreerde drugsgebruikers in de bestanden van deze instellingen. In hoofdstuk 4 zal meer kwalitatieve informatie worden gegeven over het drugsgebruik.

Tactus Verslavingszorg

Tactus Verslavingszorg is de grootste instelling in de regio Twente die verslavingzorg biedt. Hieronder wordt kort ingegaan op het aanbod van Tactus in de regio en waar mogelijk specifiek in Oldenzaal (Tactus 2008).

Preventie

In het kader van het zogenoemde Circuit Preventie en Consultancy zijn diverse preventieprojecten door Tactus georganiseerd. De preventieprojecten van Tactus worden Twentebreed ingezet. Er wordt dan ook niet altijd een specifiek onderscheid gemaakt naar gemeente. Tactus biedt de volgende activiteiten:

- Publieksvoorlichting

In dit kader worden de volgende activiteiten ondernomen: telefonisch spreekuur, website, voorlichtingen, informatieblad en activiteiten voor het algemene publiek dat niet actief op zoek is naar informatie (website, stands op markten, beurzen en evenementen in de regio, folders, publicaties in dagbladen, huis-aan-huisbladen en tijdschriften).

- Jeugdhulpverlening en Kinderen van Verslaafde Ouders

Voor jeugd en kinderen van verslaafde ouders biedt Tactus alcoholmatiging, Talk 'n Joy Club, Talk 'n Joy Vakantieweek, beleidsadvies, KVO, Steuntje in de rug, My Mind, Strengthening families/Gezin aan bod, infostands, nieuwsbrief Jeugdinfo, Commujon, voorlichting, bureaudiensten, oudercursus en Jeugd en justitie.

- Onderwijs

Het programma Onderwijs ondersteunt en adviseert voortgezet onderwijsscholen op basis van 'Maak er geen gewoonte van'. Voor basisscholen op basis van 'De Gezonde School en Genotmiddelen'. De volgende preventieactiviteiten zijn beschikbaar voor leerlingen in het basis en voortgezet onderwijs uit in de Regio Twente: Op tijd voorbereid, www.drankendrugs.nl, IKken@lcohol campagne, Ouderavond, Alcohol en Opvoeding, workshops tijdens congres Jongeren onder Invloed, Opvoedingsondersteuning, SPOT, Happy Fris, Actie Tegengif en een studentencampagne. In tabel 2.1 staan de activiteiten die in 2007 in het onderwijs in Oldenzaal hebben plaatsgevonden weergegeven.

Tabel 2.1 Preventieactiviteiten Tactus Onderwijs Oldenzaal (2007)

Naam school	Uitgevoerde activiteiten	Periode
Twents Carmel College Locatie Potskampstraat	Monitor/kennismakingsgesprek 7 gastlessen Alcohol Monitorgesprek Thema-avond ouders over alcohol en andere genotsmiddelen	januari juni september november
Twents Carmel College Locatie Lyceumstraat	Monitor/kennismakingsgesprek Monitorgesprek 6 gastlessen Alcohol Thema-avond ouders over alcohol en andere genotsmiddelen	juni september oktober/november
Twents Carmel College Praktijkonderwijs	2 gastlessen Roken 2 gastlessen Alcohol 3 gastlessen vervolg Alcohol Drugs eenvoudig (2 klassen) vervolg Drugs (1 klas) Module Middelenkennis Monitorgesprek Ouderavond (A&O)	april maart september september
Twents Carmel College Locatie de Thij	7 gastlessen Alcohol Monitorgesprek Voorbespreking Ouderavond	februari december december
De Sluis	Monitor/kennismakingsgesprek Voorbereidend gesprek les+ouderavond gastlesochtend Ouderavond	mei oktober oktober oktober

Sociale Verslavingszorg

De volgende mogelijkheden worden geboden in het kader van Sociale Verslavingszorg: Outreachende hulpverlening; Inloop/alcoholgebruikersruimte; Drugsgebruikerruimte; Casemanagement; Zorgcoördinatie; Heroïneverstrekking; en Dagactiviteiten/Arbeidsgewinningprojecten. Het aanbod binnen het Circuit Sociale Verslavingszorg van Tactus is met name gelokaliseerd in Enschede, Almelo en Hengelo. De voorzieningen daar zijn ook voor cliënten uit Oldenzaal beschikbaar. In Oldenzaal zelf biedt Tactus casemanagement,

- Casemanagement

De doelgroep van het product casemanagement is volwassen, alcohol- en harddrugverslaafden met meervoudige, complexe en langdurige problemen op verschillende leefgebieden, die begeleiding en een ondersteunend netwerk nodig hebben om de vicieuze cirkel van terugval en gebruik te doorbreken. De doelstellingen van casemanagement voor de cliënt zijn:

- lichamelijke en psychische gezondheid is gestabiliseerd of verbeterd en hij/zij vertoont minder risicogedrag;
- middelengebruik of medicijngebruik is gestabiliseerd of verminderd;

- basale materiële levensbehoeften zijn geregeld;
- de tevredenheid over de leefsituatie, is zowel voor de cliënt als zijn omgeving toegenomen contact met familie, vrienden of buurt is verbeterd;
- cliënt heeft een voor hem aanvaardbaar niveau van maatschappelijk functioneren behaald en bestendigd.

De doelstelling voor de gemeente en/of de maatschappelijke omgeving is het verminderen van de maatschappelijke overlast van verslavingsgerelateerd gedrag en criminaliteit van verslaafden.

In Oldenzaal is in het voorjaar van 2007 een Vangnetzorg overleggroep geïnstalleerd, die tot een toename van verwijzingen heeft geleid. De hulpverlener van Tactus in Oldenzaal voert in tegenstelling tot in andere steden, zowel bemoeizorg als casemanagement werkzaamheden uit. Medio 2008 heeft de hulpverlener 17 cliënten in haar caseload, inclusief een aantal cliënten die 'op afstand' worden gevolgd. Bij deze cliënten speelt overigens vaak een alcoholverslaving.

- Methadonpost Enschede en Hengelo

In Oldenzaal vindt geen methadonverstrekking plaats vanuit een afgiftepunt van Tactus. Dat gebeurt wel in Enschede en Hengelo. Op de methadonposten aldaar komen ook negen cliënten uit Oldenzaal.

Kengetallen TACTUS 2007

In de verantwoording over 2007 geeft Tactus onder andere het aantal nieuw ingeschreven cliënten weer. Hieronder wordt in tabel 2.2 aangegeven hoeveel nieuwe cliënten (zowel alcohol- als drugscliënten) zich tussen 2003 en 2007 hebben ingeschreven in de regio Twente. Daarin zijn ook de gegevens over Oldenzaal opgenomen. In tabel 2.3 wordt aangegeven hoeveel cliënten in de regio, waaronder Oldenzaal, in behandeling zijn. Ook daarbij gaat het om alle type cliënten (zowel alcohol, drugs als andere verslavingen). Er is tussen 2003 en 2007 een lichte toename te zien in het aantal cliënten uit Oldenzaal dat hulp vraagt bij Tactus.

Tabel 2.2 Cliënten TACTUS Twente (alcohol, drugs en overige verslavingen), nieuw ingeschreven (2003-2007)

Regio Twente	Gemeente	Totaal 2003	Totaal 2004	Totaal 2005	Totaal 2006	Totaal 2007	
Almelo	Almelo	141	151	170	183	182	
	Twenterand	30	32	23	18	27	
	Hardenberg	3	4	6	7	4	
	Hellendoorn	28	39	28	31	38	
	Rijssen-Holten	16	39	26	26	34	
	Tubbergen	9	13	13	13	6	
	Wierden/Vriezenveen	10	12	11	30	27	
		Subtotaal	237	290	277	308	318
Enschede	Dinkelland	7	8	13	16	19	
	Enschede	315	474	479	482	446	
	Haaksbergen	31	36	32	40	46	
	Losser	19	24	16	20	16	
	Oldenzaal	52	58	45	69	68	
		Subtotaal	424	600	585	627	595
Hengelo	Hof van Twente	39	43	28	43	37	
	Borne	27	21	28	35	22	
	Hengelo (OV)	112	154	181	152	177	
		Subtotaal	178	221	237	230	236
		Totaal	839	1.111	1.099	1.165	1.149

Tabel 2.3 Cliënten TACTUS Twente (alcohol, drugs en overige verslavingen), in behandeling (2003-2007)

Regio Twente	Gemeente	Totaal 2003	Totaal 2004	Totaal 2005	Totaal 2006	Totaal 2007
Almelo	Almelo	292	399	398	373	381
	Twenterand	50	91	62	51	42
	Hardenberg	4	6	9	7	7
	Hellendoorn	63	95	85	76	81
	Rijssen-Holtten	33	75	54	44	51
	Tubbergen	16	23	25	25	17
	Wierden/ Vriezenveen	24	33	42	45	53
		Subtotaal 482	Subtotaal 722	Subtotaal 675	Subtotaal 621	Subtotaal 632
Enschede	Dinkelland	10	9	12	15	18
	Enschede	695	833	907	894	901
	Haaksbergen	41	53	51	45	61
	Losser	34	36	30	32	28
	Oldenzaal	76	83	68	80	93
	Subtotaal 856	Subtotaal 1.014	Subtotaal 1.068	Subtotaal 1.066	Subtotaal 1.101	
Hengelo	Hof van Twente	65	77	53	49	53
	Borne	44	37	28	42	41
	Hengelo (OV)	235	291	290	275	317
		Subtotaal 344	Subtotaal 405	Subtotaal 371	Subtotaal 366	Subtotaal 411
		Totaal 1.682	Totaal 2.141	Totaal 2.114	Totaal 2.053*	Totaal 2.144

* Afname aantal cliënten in 2006 door opschonen databestand naar aanleiding van overschakeling op DBC- registratie

Humanitas onder Dak Twente

Humanitas Onder Dak Twente is een instelling die actief is op het gebied van de dak- en thuislozenzorg in de regio Twente. Zij biedt opvang en begeleiding in de verschillende steden in Twente. In Oldenzaal wordt ambulante woonbegeleiding aangeboden. Voor (tijdelijk) onderdak zijn inwoners van Oldenzaal aangewezen op de voorzieningen in Enschede, Hengelo en Almelo. De ambulante begeleiding in Oldenzaal verwijst per jaar ongeveer tien personen door naar de opvang in Enschede.

Humanitas Onder Dak is een zelfstandige landelijke organisatie die werkt vanuit humanistische grondslag. Het doel is om de cliënt op een zo zelfstandig mogelijke manier te laten deelnemen aan de samenleving, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke wensen van de cliënt. De problematiek van de cliënten is vaak complex en veelomvattend. Zo is er regelmatig sprake van schulden, verslaving of een psychiatrische problematiek. Er wordt samengewerkt met andere hulpverleningsinstanties om deze problemen aan te kunnen pakken.

Ambulante woonbegeleiding

Ambulante woonbegeleiding wordt gegeven aan cliënten die over eigen onderdak beschikken, maar daarbij wel begeleiding en ondersteuning nodig zijn. Deze vorm van begeleiding wordt inmiddels zo'n zes jaar aangeboden in Oldenzaal. Vanaf de start in 2002 is begeleiding gegeven aan in totaal ongeveer 30 tot 40 cliënten. Het maximum aantal cliënten dat gelijktijdig begeleiding kan ontvangen via de ambulante woonbegeleiding bedraagt tien. Momenteel, eind 2008, worden tien cliënten begeleid. Daar kunnen met andere woorden voorlopige geen nieuwe cliënten aan worden toegevoegd.

De begeleiding per cliënt duurt ongeveer negen maanden, daarna moeten cliënten zelfstandig verder of worden ze doorverwezen naar een passende instantie. De problematiek van de cliënten doet zich voor op het financieel gebied, verslaving, psychische problemen en vereenzaming. Een deel van de cliënten valt onder de categorie

dubbele diagnose (zowel psychiatrische als verslavingsproblematiek). Als er harddrugs wordt gebruikt, dan gaat het meestal om cocaïne. Af en toe bevindt zich een methadongebruiker onder de cliënten. Verder komt ook het gebruik van alcohol en softdrugs voor. Een deel van de cliënten zou overigens in aanmerking komen voor het wonen in een 24-uurs voorziening. Deze is echter niet aanwezig in Oldenzaal. In het verleden zijn wel een aantal cliënten uit Oldenzaal naar een 24-uurs voorziening in Enschede vertrokken.

Activiteitencentrum de Steenpoort

Dagactiviteitencentrum (DAC) de Steenpoort is sinds medio 2008 onderdeel van HODT geworden. HODT heeft ook de twee personeelsleden overgenomen. De Steenpoort is drie dagen per week geopend van 10.00 tot 16.00 uur. In de Steenpoort kan contact worden gelegd met andere bezoekers, een spelletje worden gedaan of een kopje koffie worden gedronken. Tevens bestaat de mogelijkheid kleding te wassen, kleding te ruilen en een maaltijd nuttigen. Ongeveer 20 personen (cliënten en voormalige cliënten uit de geestelijke gezondheidszorg) maken frequent gebruik van deze inloop. Tactus, RIBW en HODT zijn momenteel bezig met plannen voor een verdere ontwikkeling van het aanbod in de Steenpoort.

Impuls

Impuls is de Oldenzaalse organisatie voor Welzijn en Educatie. Impuls organiseert cursussen en activiteiten, biedt dienstverlening en projecten op het gebied van welzijn, educatie en creativiteit. Impuls biedt een breed aanbod aan activiteiten voor tieners en jongeren in de verschillende wijkcentra.¹ Alle activiteiten worden door agogen begeleid, geassisteerd door stagiaires en vrijwilligers. Hieronder worden kort enkele activiteiten besproken voor jongeren. In het kader van het onderzoek naar drugsgebruik is een inloopavond in het Barghoes en een inloopavond in het Noaberhoes bezocht.

Impuls heeft in totaal contact met ongeveer 100 jongeren. Lang niet al deze jongeren bezoeken de inloop. Sommige jongeren vinden het buiten gezelliger of missen de mogelijkheid tot het kopen en drinken van alcohol in de inloopvoorzieningen. De jongeren waarmee contact is, zowel op straat als in de inloop, zijn tussen de 12 en 21 jaar.

Ambulant Jongerenwerk: Oldenzaal

Op stedelijk niveau verzorgen medewerkers van Impuls ambulant jongerenwerk. De ambulant jongerenwerker gaat op zoek naar groepen jongeren die buiten op straat rondhangen. De ambulant jongerenwerker probeert (groepen) jongeren te leren kennen en kan hulp bieden bij diverse zaken.

Inloop 't Barghoes: Zuid Berghuizen

Tijdens een inloop kunnen jongeren uit Zuid Berghuizen, veelal allochtone jongeren, binnenkomen, muziek draaien, biljarten, t.v. kijken, computeren en dergelijke. De inloop wordt twee maal per week georganiseerd: op dinsdag van 19.00 tot 21.00 uur (13+) en op woensdag van 18.00 tot 20.00 uur (15+).

Inloop Plus ('t Blikpunt): Essen/Graven Es

In 't Blikpunt wordt een inloop georganiseerd voor jongeren die het speciaal onderwijs bezoeken, die extra aandacht nodig hebben en die beter functioneren in een overzichtelijk groep. De groep bestaat uit maximaal tien deelnemers en twee vaste begeleiders. De

¹ Impuls richt zich niet alleen op jongeren, maar biedt dienstverlening voor Oldenzaalers van alle leeftijden.

jongeren-inloop is voor jongeren tussen 14 en 20 jaar. De inloop is open op dinsdag van 19.00 tot 20.30 uur.

Inloop 't Noaberhoes: De Thij

Tijdens de inloop in 't Noaberhoes kan muziek worden gedraaid, gebiljart, t.v. gekeken, gekaart, gekletst en gecomputerd. Dit kan wekelijks op maandag van 19.00 tot 21.00 uur (14+) en op dinsdag van 18.00 tot 20.00 uur (13+). Zowel in 't Noaberhoes als in 't Barghoes wordt daarnaast eens per week een aparte inloop voor meiden georganiseerd.

Bureau jeugdzorg

Bureau Jeugdzorg Overijssel (BJZO) is er voor kinderen en jongeren tot 18 jaar en hun ouders of verzorgers die problemen ervaren bij het opgroeien en opvoeden. Bureau jeugdzorg kan indiceren en toeleiden naar intensieve vormen van hulpverlening. In de regio Twente zijn in de drie steden Almelo, Enschede en Hengelo regiokantoren, terwijl ook in Oldenzaal een vestiging van Bureau Jeugdzorg is gehuisvest.

Schoolmaatschappelijk werk

Op sommige scholen in het voortgezet onderwijs biedt BJZO, naast consultatie en advies voor de leerkrachten, ook hulp aan leerlingen en hun ouders. Wat BJZO doet is afhankelijk van de afspraken tussen de school, de gemeente en BJZO. Er kunnen verschillende redenen zijn waarom een leerling moeite heeft om op school goed te functioneren. De leerlingbegeleiding binnen de school kan vaak hulp bieden. Maar leerlingen kunnen ook door een mentor of leerlingbegeleider worden doorverwezen naar een medewerker van BJZO op de school. Op alle locaties van het Twents Carmel College in Oldenzaal heeft een medewerker van bureau jeugdzorg spreekuren. Op elke locatie is de medewerker een dag in de week aanwezig. In totaal worden ongeveer 80 leerlingen per jaar door het schoolmaatschappelijk werk gezien. Het aantal leerlingen dat BJZO kan zien op de scholen is afhankelijk van het aantal uren dat een medewerker van BJZO aanwezig kan zijn. De verwachting is dan ook dat wanneer het schoolmaatschappelijk werk vaker aanwezig zou zijn, zij meer leerlingen zouden kunnen bereiken. De problematiek waarmee de leerlingen zich melden of worden gemeld (door bijvoorbeeld de leerlingbegeleider) variëren van problemen in de thuissituatie, zoals ruzie, stress en echtscheiding, tot middelengebruik, laag zelfbeeld, hyperventileren en eetstoornissen.

Jarabee Jeugdzorg

Jarabee ondersteunt kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar bij het opgroeien. Samen met de jongere en zijn omgeving biedt Jarabee hulp bij het oplossen van problemen, met als doel dat de jongere en zijn omgeving zichzelf zelfstandig verder kunnen redden. De hulp en begeleiding vindt plaats op indicatie van Bureau Jeugdzorg.

Voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar die zodanige problemen thuis hebben, dat de situatie onhoudbaar is geworden of voor jongeren die door de kinderrechter uithuis geplaatst zijn, biedt Jarabee 24-uursopvang ofwel leefgroepen. In een leefgroep wonen maximaal tien jongeren. Na het tijdelijke verblijf in de leefgroep zijn er, afhankelijk van een aantal factoren, diverse mogelijkheden, zoals terugkeer naar de thuissituatie, zelfstandig wonen (eventueel via de afdeling zelfstandigheidstraining) of naar een pleeggezin. Er zijn drie leefgroepen in Twente, waarvan één zich in Oldenzaal bevindt. Drugsgebruik wordt bij deze voorzieningen als contra-indicatie gehanteerd. De andere twee bevinden zich in Denekamp en Hengelo. In Oldenzaal vindt verder de volgende hulpverlening door Jarabee plaats:

- klantenservice team Oldenzaal;
- intensieve orthopedagogische gezinsbehandeling (IOG);
- dagbehandeling jongere jeugd;

- weekendbehandeling; en
- 24-uurs zelfstandigheidstraining.

Carint

Carint is een organisatie voor wonen, welzijn en zorg. Carint biedt onder andere maatschappelijk werk, terwijl de coördinatie voor het zogenoemde Vangnet Zorg onder verantwoordelijkheid van een maatschappelijk werker valt. Vangnet Zorg is een overleg waarin zorgwekkende zorgmijders worden besproken. Medio 2008 is de caseload 12 personen, terwijl er acht op afstand worden gevolgd. Vijf tot zes van degenen die tot de caseload behoren kampen met alcohol- en/of drugsproblemen. Vanuit het maatschappelijk werk en het Vangnet Zorg kent de geïnterviewde maatschappelijk werker in totaal ongeveer 12 drugsgebruikers. Hieronder bevinden zich ook drie of vier gebruikers van Turkse afkomst. Er zijn in totaal vijf maatschappelijk werkers. Op jaarbasis worden ruim 400 inwoners van Oldenzaal geholpen.

Stichting Nieuw Leven

Stichting Nieuw Leven is opgericht in oktober 2003. De stichting heeft zich ten doel gesteld om in samenwerking met De Hoop te komen tot een professioneel christelijk zorgaanbod voor verslaafden in de regio Twente. De ambulante hulpverlening van Stichting Nieuw Leven richt zich op mensen met een verslaving, die in zekere mate nog zelfstandig kunnen functioneren. Deze mensen worden geholpen door middel van behandelgesprekken met een hulpverlener op de polikliniek van Nieuw Leven. Vooralsnog vindt in Twente echter geen opvang plaats. Wel kunnen er intakegesprekken plaatsvinden voor opname bij De Hoop. Een enkele keer meldt zich een verslaafde uit Oldenzaal bij deze stichting.

Nieuw Begin

Nieuw Begin is een christelijke organisatie, die zorgt voor een luisterend oor en voor professionele hulpverlening (onder andere in samenwerking met De Hoop). Werken aan het verslavingsprobleem zelf staat centraal. Van de verslaafde wordt een sterke motivatie tot afkicken verlangd. De drie hoofdactiviteiten van Nieuw Begin zijn: telehulplijn verslavingszorg; spreekuur verslavingszorg; en voorlichting.

Nieuw Begin staat geregistreerd in Rijssen en is onder andere actief in Almelo, Daarle, Den Ham, Goor, Hellendoorn, Holten, Markelo, Nijverdal, Vriezenveen, Vroomshoop en Wierden. Hulpvragen van buiten deze regio worden niet uitgesloten. Voor zover bekend heeft Nieuw Begin geen hulpvragen vanuit Oldenzaal ontvangen.

2.2 Overlegvormen

Naast Vangnet Zorg, het netwerkoverleg over zorgwekkende volwassen zorgmijders, zijn er diverse netwerken in Oldenzaal die zich bezighouden met jongeren. De volgende netwerken zijn actief: Buurtnetwerk Binnenstad (0-12 jaar); Buurtnetwerk Zuid Berghuizen (0-12 jaar); Buurtnetwerk De Thij (0-12 jaar); Vangnet 12+; Vangnet 16+; Zorg Advies Team (ZAT) tot 12 jaar; en ZAT 12+. Twente breed opereert daarboven de Beleidsgroep Jeugd Noordoost Twente, waar naast Oldenzaal ook Dinkelland en Losser deel van uit maken. De netwerken komen vijf tot maximaal zes keer per jaar bij elkaar. Het betreffen signaleringsnetwerken, waar besprekingen betrekking hebben op zowel casus als op trends, groeps- en wijkontwikkelingen. Lichtere problemen worden door de deelnemers aan de netwerken zelf opgelost, terwijl meer complexe problemen worden ingebracht in het JeugdHulpTeam (JHT).

Aan het JHT nemen Bureau Jeugdzorg, Carint (JGZ en AMW), de GGD (JGZ) en de procesmanager integraal jeugdbeleid deel. Het JHT overlegt eens per twee weken en is bedoeld voor de gehele regio Noordoost Twente. De procesmanager integraal jeugdbeleid vormt onder andere de schakel tussen beleid en uitvoering op het gebied van het jeugdbeleid.

Door een aantal deelnemers aan bovengenoemde overlegvormen wordt opgemerkt dat de overlegvormen onderling niet altijd goed op elkaar zijn aangesloten of dat deelnemers elkaar juist wel erg vaak treffen. Daarbij mist een enkele deelnemer de mogelijkheid om de schil rond een casus, bijvoorbeeld een jongere die buitensporig blowt of een volwassen verslaafde die voor overlast voor omwonenden zorgt, bij het overleg te betrekken. Voor dit knelpunt wordt momenteel een oplossing gezocht.

2.3 Vindplaatsen

Naast de reguliere voorzieningen is tijdens het veldwerk ook op andere plekken gezocht naar jongeren of volwassenen die soft- en/of harddrugs gebruiken. Hierbij zijn onder meer verschillende horecagelegenheden en locaties op straat bezocht.

Horeca

Op een zaterdagavond zijn door de onderzoekers een tiental horecagelegenheden in het centrum van Oldenzaal bezocht. Het betreffen voornamelijk cafés, waarbij een onderscheid is gemaakt naar de leeftijd van het publiek. Zo zijn een aantal gelegenheden bezocht waar met name jongeren rond de 18 jaar komen, terwijl er eveneens een aantal kroegen zijn bezocht waar het publiek rond de 30 jaar is.

Coffeeshops en growshops

In Oldenzaal zelf bevindt zich geen coffeeshop. Ook Dinkelland en Lossler hebben geen coffeeshops. Softdrugs kunnen onder andere worden verkregen in de gedoogde coffeeshops in Enschede (10), Hengelo (3) en Almelo (2). Deze coffeeshops zijn echter niet bezocht in het kader van het onderzoek naar drugsgebruik in Oldenzaal. De trefkans om in die coffeeshops kopers en gebruikers uit Oldenzaal aan te treffen is te gering. Op dit moment is er in Oldenzaal wel één growshop annex smart- en headshop. Het is een winkel waar onder andere benodigdheden voor het kweken van wiet worden verkocht, maar ook attributen die worden gebruikt voor het roken van softdrugs. Eerder liet de gemeente een growshop aan de Enschedesestraat sluiten. Deze growshop maakte zich schuldig aan de verkoop van (grote hoeveelheden) softdrugs aan met name buitenlandse softdrugstoeristen.

Plekken op straat

Tijdens het veldwerk zijn verschillende straten bezocht waarvan diverse sleutelinformanten hebben aangegeven dat er harddrugsgebruikers wonen en/of dealpanden aanwezig zijn. Daarnaast zijn verschillende locaties op straat bezocht waar jongeren of volwassenen die zich bezighouden met soft- en/of harddrugsgebruik kunnen worden aangetroffen. Met name jongeren zijn veelvuldig in de openbare ruimte aan te treffen. De meer volwassen harddrugsgebruikers verblijven vaker bij elkaar in huis. Een enkele harddrugsverslaafde houdt zich wel eens op in het centrum, en kan daarbij ook overlast voor voorbijgangers veroorzaken. Dit kan overigens ook te wijten zijn aan psychiatrische problemen, en hoeft niet altijd onder invloed van harddrugs te zijn.

Uit een online peiling onder een internetpanel uit de verschillende wijken in Oldenzaal blijkt dat 11% van deze panelleden overlast ervaart door het gebruik van drugs (Van de

Peppel en Visser 2007). Deze overlast komt met name voor in Zuid-Berghuizen. De helft van de deelnemers aan het internetpanel (51%) zegt dat er in hun buurt plekken zijn waar jongeren rondhangen. Met name respondenten uit de wijken Zuid-Berghuizen en de Thij geven dit aan, wijken die in het kader van onderliggend onderzoek regelmatig zijn bezocht.

Jongerenontmoetingsplaatsen (JOP)

In Oldenzaal zijn een viertal jongerenontmoetingsplaatsen (JOP's). De inrichting van een JOP bestaat over het algemeen uit een soort roestvrij stalen frame met een dak. Het idee van een ontmoetingsplaats is jongeren een plaats te bieden waar ze elkaar kunnen ontmoeten zodat de kans kleiner is dat jongeren zich op plekken in de wijk ophouden die daar minder geschikt voor zijn, zoals portieken en galerijen. Niet alle JOP's in Oldenzaal worden gebruikt door jongeren. De twee JOP's in het Stadspark in de wijk de Essen worden wel vaak gebruikt volgens sleutelinformanten. Op deze locaties wordt ook softdrugs gebruikt volgens jongeren met wie is gesproken. Tijdens het veldwerk in de avonduren zijn hier echter geen blowende jongeren aangetroffen.

Winkelcentra

Rondom verschillende winkelcentra hangen vaak jongeren rond. In het centrum hangen jongeren rond tussen winkelcentrum In den vijfhoek en winkelcentrum de Driehoek. Dit gebeurt met name op de koopavond (vrijdagavond) en in de weekenden. Jongeren gebruiken hier softdrugs volgens de sleutelinformanten van onder ander de politie, aangezien er sporen van softdrugsgebruik (wietzakjes) worden aangetroffen. Bovendien hangt er af en toe een cannabislucht. Tijdens het veldwerk zijn deze sporen niet aangetroffen. Daarnaast hangen jongeren rond op en bij diverse parkeerplaatsen in het centrum (Molkenboer en bij het station). In de Essen houden jongeren zich voornamelijk in de avonduren rondom winkelcentrum Kloosterland-de Essen op. In de Thij hangen jongeren bij het winkelcentrum rond. Rondom dit winkelcentrum zijn veel plekken waar jongeren niet altijd zichtbaar zijn voor voorbijgangers op straat. Tijdens het veldwerk in de avonduren is een aantal jongeren aangetroffen rondom winkelcentrum de Thij. Zij geven aan zelf wel eens te blowen, maar ook wel andere jongeren te kennen die op deze locatie wel eens softdrugs gebruiken.

Parkjes en industrieterreinen

Jongeren kunnen onder andere worden aangetroffen in het Stadspark in de wijk de Essen. Ook De Thij is een groene wijk waar veel plekken zijn waar jongeren niet zichtbaar zijn voor voorbijgangers. Dit zijn plekken waar softdrugsgebruik voorkomt. In Zuid-Berghuizen zijn rondhangende jongeren te vinden in het parkje in de buurt van 't Barghoes. Hoewel van deze jongeren ook wordt vermoed dat zij wel eens softdrugs gebruiken, zijn daarvan geen sporen aangetroffen. Sleutelinformanten geven aan dat deze jongeren, veelal van Turkse afkomst, gevoelig zijn voor sociale controle. Hun familie mag in ieder geval niets weten van hun eventuele softdrugsgebruik. Zomers is het terrein van recreatiepark het Hulsbeek een populaire locatie voor jongeren om rond te hangen. Op een industrieterrein in de buurt van het station hangen af en toe ook jongeren rond. Tijdens het veldwerk zijn hier geen sporen van softdrugsgebruik aangetroffen.

Schoolpleinen

In de wijk de Essen en de Thij hangen jongeren uit de buurt na schooltijd rond op schoolpleinen. In de wijk de Essen is een schoolplein in de buurt van sporthal de Kolk waar de politie af en toe sporen van softdrugsgebruik (wietzakjes) aantreft. Bij een basisschool in de Thij zijn afspraken gemaakt dat de buurt, samen met de politie en de gemeente, een oogje in het zeil houdt. De overlast van rondhangende jongeren is hier verminderd. Bij de vijver in de buurt van het Thijcollege worden eveneens softdrugs gebruikt volgens enkele jongeren met wie is gesproken.

Skatebaan en crossbaan

In de Essen is een crossbaan waar jongeren samen komen. Het is niet duidelijk of hier softdrugs worden gebruikt. In de wijk de Thij is een skatebaan waar jongeren rondhangen en waar volgens jongeren met wie is gesproken ook wel eens softdrugs worden gebruikt.

Particuliere woningen

Naar aanleiding van tips van sleutelinformanten en gegevens uit de registratiesystemen van de politie zijn verschillende straten in Oldenzaal bezocht waar (hard)drugsgebruikers wonen en/of overlast veroorzaken. Drugsdealers wonen hier tussen hun klanten, hoewel het niet om grote aantallen gaat. Verder is er in het centrum van Oldenzaal een flatgebouw waarbinnen kleine wooneenheden worden verhuurd. Volgens sleutelinformanten vindt hier meer dan gemiddeld soft- en harddrugsgebruik plaats.

2.4 Resumé

Er zijn diverse instellingen in Oldenzaal actief die in meer of mindere mate een specifiek aanbod hebben voor drugsgebruikers. Enkele van de instellingen bieden voorzieningen aan die als vindplaats kunnen worden gebruikt, een plek waar jongeren of volwassenen kunnen worden aangetroffen die (wel eens) drugs gebruiken.

Het aanbod van Tactus Verslavingszorg richt zich in Oldenzaal zelf voornamelijk op preventie, terwijl er ook casemanagement wordt geboden. Voor overige hulpvormen op het gebied van de sociale verslavingszorg (zoals methadonverstrekking, inloop, dagactiviteiten en gebruiksruidten) zijn verslaafden in Oldenzaal voornamelijk aangewezen op Enschede en Hengelo. Humanitas Onder Dak Twente biedt ambulante woonbegeleiding voor onder andere verslaafde inwoners van Oldenzaal. Een 24-uurs voorziening, waarvoor eveneens een deel van de doelgroep in aanmerking zou kunnen komen, ontbreekt echter in Oldenzaal. Impuls², Bureau Jeugdzorg en Jarabee Jeugdzorg richten zich op jongeren. Medewerkers van Impuls signaleren wel eens drugsgebruik door de jongeren die de activiteiten of inloopvoorzieningen bezoeken. Er is geen specifiek hulpaanbod voor drugsgebruikende jongeren. Bij Bureau Jeugdzorg vinden wel gesprekken plaats, maar van daadwerkelijke drugshulpverlening is daarbij geen sprake. Bij de voorzieningen van Jarabee is drugsgebruik een contra-indicatie. De maatschappelijk werkers van Carint komen tijdens hun werk wel eens in aanraking met drugsgebruik door zowel jongeren als volwassenen. Problematische gevallen worden besproken in het Vangnet Zorg.

Naast voorzieningen zijn gedurende de onderzoeksperiode verschillende plekken op straat en horecagelegenheden bezocht. Daaruit blijkt dat er meerdere gelegenheden zijn waar jongeren en volwassenen kunnen worden aangetroffen die zich in meer of mindere mate bezig houden met drugsgebruik. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze bevindingen ter plaatse.

² Impuls richt zich overigens niet alleen op jongeren, maar biedt dienstverlening voor Oldenzalers van alle leeftijden.

3. REGISTRATIEGEGEVENS

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van registratiegegevens aandacht besteed aan de omvang van de doelgroepen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gegevens die door de betrokken instellingen en organisaties zijn aangeleverd. Allereerst wordt ingegaan op de achtergrondkenmerken van de personen uit de registratiegegevens van de politie, Tactus verslavingszorg en overige instellingen. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de overlap tussen de verschillende bestanden.

3.1 Politie

Van de politie zijn onder meer geanonimiseerde gegevens verkregen uit het Herkennings-systeem (HKS) van de politie. Het gaat hierbij om kwantitatieve informatie over verdachten met de gevarenclassificatie 2 (harddrugsverslaafd), die in 2007 en in de eerste helft van 2008 door de politie zijn aangehouden. Daarnaast zijn gegevens ontvangen uit het Bedrijfsprocessensysteem (BPS). In het BPS wordt een groot deel van de politieactiviteiten uitgebreid en gedetailleerd vastgelegd.

HKS

In 2007 staan vier harddrugsverslaafden (unieke personen), die afkomstig zijn uit Oldenzaal, bij de politie geregistreerd in het HKS voor het plegen van misdrijven in Oldenzaal. Het gaat om drie mannen en één vrouw waarvan de leeftijd varieert van 19 tot en met 33 jaar. De gemiddelde leeftijd waarop zij hun eerste delict hebben gepleegd is 16 jaar. Het totaal aantal antecedenten dat zij gedurende hun gehele leven hebben verzameld varieert van één tot en met 22. Een antecedent kan bestaan uit meerdere (gepleegde) feiten. Het totaal aantal feiten dat zij hebben gepleegd varieert van één tot 64.

In de eerste helft van 2008 komen twee harddrugsverslaafden uit Oldenzaal voor in het HKS voor het plegen van misdrijven in Oldenzaal. Het betreft twee mannen in de leeftijdscategorie van 20 tot 35 jaar. Beiden staan ook in 2007 in het HKS geregistreerd.

BPS

Voor het gehele jaar 2007 en de eerste helft van 2008 is op handmatige wijze nagegaan of meldingen in het BPS betrekking hebben op de doelgroepen van dit onderzoek. Wanneer uit de beschrijving blijkt dat het om een drugsgebruiker, dealer of kweker gaat zijn de gegevens ingevoerd. Uitgangspunt is dat de pleegplaats Oldenzaal is. Uiteindelijk heeft dit in 2007 geleid tot 99 unieke personen die behoren tot één van de doelgroepen, terwijl het in de eerste helft van 2008 gaat om 52 unieke personen (tabel 3.1).

Tabel 3.1 Woonplaats personen uit BPS (pleegplaats Oldenzaal), 2007 en eerste helft 2008

	2007		eerste half jaar van 2008	
	N	%	N	%
De Lutte	3	3	0	-
Denekamp	5	5	2	4
Enschede	5	5	8	15
Georgsmarienhütte (Dl)	2	2	0	-
Hengelo	4	4	2	4
Losser	3	3	1	2
Nordhorn (Dl)	10	10	4	8
Oldenzaal	55	56	20	38
Osnabrück (Dl)	2	2	0	-
overig	7	7	13	25
onbekend	3	3	2	4
Totaal	99	100	52	100

Vervolgens is nader gekeken naar de personen van wie de woonplaats Oldenzaal is. Uit tabel 3.2 blijkt dat het in 2007 gaat om 55 personen, terwijl het in de eerste helft van 2008 20 personen betreft. Van de 55 personen die in 2007 in het BPS voorkomen zijn er 46 (84%) man. In de eerste helft van 2008 zijn 16 van de 20 personen man (80%). De leeftijden lopen in 2007 uiteen van 16 tot en met 69 jaar, terwijl de leeftijden in het eerste half jaar van 2008 tussen de 14 en 56 jaar liggen.

Tabel 3.2 Geslacht en leeftijd personen uit BPS (pleeg- en woonplaats Oldenzaal), 2007 en eerste helft 2008

	2007		eerste half jaar van 2008	
	N	%	N	%
man	46	84	16	80
vrouw	9	16	4	20
Totaal	55	100	20	100
0-17 jaar	5	9	4	20
18-20 jaar	9	16	4	20
21-29 jaar	11	20	6	30
30-39 jaar	16	29	5	25
40-59 jaar	12	22	1	5
60 -100 jaar	2	4	0	-
Totaal	55	100	20	100

Uit de beschrijving van de meldingen in het BPS is op te maken of het gaat om gebruikers, dealers en/of kwekers. In sommige gevallen zijn er (zware) vermoedens van gebruik en/of dealen. In 2007 zijn er 33 gebruiker, 12 dealer, zeven kweker en drie zowel gebruiker als dealer (tabel 3.3). In de eerste helft van 2008 gaat het om 14 gebruikers, één dealer en vijf kwekers.

Bij 22 van de 55 personen die in 2007 voorkomen in het BPS gaat het om een melding waarbij softdrugs een rol spelen. Bij 23 personen betreft het harddrugs, terwijl twee personen in verband worden gebracht met beide soorten drugs. Daarnaast is het bij acht personen niet bekend om welke drugs het gaat. In het eerste half jaar van 2008 komen 12 personen in verband met softdrugs in het bestand voor, terwijl bij vier personen een relatie met harddrugs wordt gelegd. Van vier personen wordt vermoed dat zij drugs in bezit hebben/gebruiken, maar is het onduidelijk om welke soort het gaat.

Tabel 3.3 Soort drugs, personen uit BPS (pleeg- en woonplaats Oldenzaal), 2007 en eerste helft 2008

	2007		eerste half jaar van 2008	
	N	%	N	%
softdrugs	22	40	12	60
harddrugs	23	42	4	20
softdrugs en harddrugs	2	4	0	-
onbekend	8	14	4	20
Totaal	55	100	20	100
gebruiker	33	60	14	70
dealer	12	22	1	5
kweker	7	13	5	25
zowel gebruiker als dealer	3	5	0	-
Totaal	55	100	20	100

3.2 Tactus Verslavingszorg

Van Tactus Verslavingszorg zijn gegevens ontvangen van cliënten uit Oldenzaal die in 2007 op enig moment ingeschreven hebben gestaan voor problemen met hard- of softdrugsgebruik.¹ In 2007 komen bij Tactus 39 drugsgebruikers (unieke personen), woonachtig in Oldenzaal, voor in de registratiegegevens (tabel 3.4). Van deze 39 cliënten zijn 32 (82%) man. Er zijn 19 cliënten (49%) die binnen de leeftijdscategorie 20-29 jaar vallen, terwijl 13 (33%) tussen de 30 en 39 jaar zijn.

Tabel 3.4 Geslacht, leeftijd en woonsituatie drugsverslaafden Tactus, 2007

	2007	
	N	%
man	32	82
vrouw	7	18
Totaal	39	100
12-19 jaar	3	8
20-29 jaar	19	49
30-39 jaar	13	33
40-59 jaar	4	10
Totaal	39	100
ouderlijk huis	18	46
eigen huis (huur/koop)	17	44
bij familie, kennissen, relatie	2	5
op kamers	1	3
anders	1	3
Totaal	39	100

Bij 20 (51%) van de 39 drugsverslaafde cliënten uit Oldenzaal die bekend zijn bij Tactus staat cocaïne als hoofdmiddel geregistreerd (tabel 3.5). Daarnaast gebruiken negen cliënten (23%) voornamelijk heroïne en negen (23%) vooral cannabis. Van de 39 cliënten gebruiken er 11 (28%) meerdere malen per dag, terwijl acht (21%) meerdere malen per week

¹ In het verkregen registratiebestand van Tactus zijn geen gegevens opgenomen over de etniciteit.

gebruiken. Bij acht (21%) van deze 39 cliënten is er zowel sprake van een drugsverslaving als van problematisch gebruik van alcohol.

Tabel 3.5 Hoofdmiddel en gebruik cliënten Tactus, 2007

	2007	
	N	%
cocaine	20	51
cannabis	9	23
heroïne	9	23
overige opwekkende middelen	1	3
Totaal	39	100
meerdere malen per dag	11	28
dagelijks	7	18
meerdere malen per week	8	21
wekelijks	3	8
onregelmatig	4	10
niet (meer) van toepassing	3	8
onbekend	3	8
Totaal	39	100

3.3 Overig

Naast registratiegegevens van de politie en Tactus Verslavingszorg zijn enkele gegevens ontvangen van Humanitas Onder Dak Twente (HODT), Bureau Jeugdzorg en de Stichting Nieuw Leven.

HODT

Van Humanitas Onder Dak Twente zijn gegevens ontvangen over het drugsgebruik van de cliënten van de ambulante woonbegeleiding in Oldenzaal. De ambulante woonbegeleiding is er voor personen die (weer) zelfstandig wonen, maar nog wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Het betreft in 2007 acht cliënten waarbij er sprake is van drugsgebruik.

Vijf van deze acht cliënten vallen binnen de leeftijdscategorie 20-29 jaar. De overige drie zijn de 30 en 60 jaar oud. Bij zes cliënten gaat het om het gebruik van cocaïne, terwijl één persoon heroïne (methadon) gebruikt. De achtste persoon gebruikt zowel cocaïne als heroïne (methadon).

Schoolmaatschappelijk werk

Bij het schoolmaatschappelijk werk op het Twents Carmel College in Oldenzaal, uitgevoerd door Bureau Jeugdzorg, zijn in de eerste helft van 2008 49 leerlingen aangemeld. Hiervan gebruiken 13 problematisch drugs. Vier van deze 13 jongeren zijn 17 jaar, één is 16 jaar en vier zijn 14 jaar. De overige vier jongeren zijn 13 jaar. Bij acht jongeren gaat het om softdrugsgebruik, terwijl drie zowel softdrugs als XTC gebruiken. Daarnaast zijn er twee jongeren van wie één zowel softdrugs, XTC als speed gebruikt en de ander softdrugs, XTC, speed en cocaïne.

De verwachting is dat als het schoolmaatschappelijk werk vaker aanwezig is, meer leerlingen zullen worden aangemeld. Dan nog gaat het echter, gezien het totaal aantal leerlingen (4.000), om een beperkt aantal.

Stichting Nieuw Leven

Stichting Nieuw Leven is een christelijke organisatie in Enschede, die telefonische en ambulante hulpverlening biedt. Tevens vinden intakegesprekken plaats voor opname bij De Hoop in Dordrecht. In 2007 en 2008 hebben zich geen hulpvragen vanuit Oldenzaal voorgedaan. In 2006 heeft één persoon uit Oldenzaal ingeschreven gestaan vanwege problematisch drugsgebruik (heroïne, cocaïne, methadon). Daarnaast heeft in 2006 één persoon uit Oldenzaal alleen een intakegesprek gehad bij Stichting Nieuw Leven. Ook is er in dat jaar hulp verleend aan een alcoholverslaafde uit Oldenzaal. Telefonische hulpverlening in de regio gegeven door Nieuw Begin, kent geen hulpvragers uit Oldenzaal.

3.4 Overlap

De door de instellingen verstrekte gegevens zijn met elkaar gekoppeld en verwerkt in één geanonimiseerd databestand. Wat overblijft is een bestand met unieke personen en de contacten die zij in 2007 hebben gehad met politie (BPS en HKS), Tactus Verslavingszorg en HODT. Van de jongeren die bij Bureau Jeugdzorg bekend zijn, zijn onvoldoende persoonsgegevens bekend om deze te kunnen koppelen aan de overige bestanden.²

In totaal gaat het in 2007 om 92 unieke personen. Hiervan zijn 81 (88%) bij één instelling bekend, terwijl 11 personen (12%) bij twee instellingen staan geregistreerd. Van deze 11 personen komen tien voor in de registratiegegevens van zowel politie als Tactus. Daarnaast is één persoon bekend bij HODT en Tactus Verslavingszorg.

Vervolgens is gekeken naar de overlap tussen de instellingen, waarbij binnen de instellingen onderscheid is gemaakt naar harddrugs en softdrugs. Bij Tactus is hiervoor alleen gekeken naar het hoofdmiddel van de cliënten. Uit tabel 3.6 blijkt dat zeven personen woonachtig in Oldenzaal, voorkomen in zowel de registratiegegevens van Tactus als in het BPS van de politie vanwege problematisch harddrugsgebruik.

Tabel 3.6 Overlap tussen voorzieningen, 2007¹

	HKS harddrugs	BPS harddrugs	BPS softdrugs	Tactus harddrugs	Tactus softdrugs	HODT harddrugs
HKS harddrugs	4	2	2	1	2	-
BPS harddrugs		25	2	7	1	-
BPS softdrugs			24	-	2	-
Tactus harddrugs				29	-	1
Tactus softdrugs					10	-
HODT harddrugs						8

¹ In het HKS van de politie en bij SHODT zijn alleen personen bekend die harddrugs gebruiken.

Minimumaantal harddrugsgebruikers

Met behulp van de registraties van de politie (BPS en HKS) en de drugshulpverlening (Tactus Verslavingszorg) is het mogelijk het minimumaantal harddrugsverslaafden in Oldenzaal te bepalen. Uit het HKS van de politie zijn de personen met gevarenclassificatie

² Aangezien het bij de gegevens van de overige instellingen alleen om volwassenen gaat, zal er sowieso geen overlap zijn met de gegevens van Bureau Jeugdzorg.

harddrugsverslaving die woonachtig zijn in Oldenzaal geselecteerd. Daarnaast zijn uit het BPS de personen uit Oldenzaal meegenomen, bij wie het gaat om een melding met betrekking tot harddrugsgebruik. In het bestand van Tactus betreft het personen woonachtig in Oldenzaal, waarbij in de registratie staat aangegeven dat zij als eerste en/of tweede middel heroïne of cocaïne gebruiken.

Het aantal cliënten van Tactus bij wie er sprake is van problematisch harddrugsgebruik is in 2007 32, terwijl het gaat om 27 harddrugsverslaafden die bekend zijn bij de politie (BPS en/of HKS). Het aantal harddrugsverslaafden dat bekend is bij zowel de politie als bij Tactus, oftewel de overlap tussen beide bestanden, is acht. Door het aantal personen dat bekend is bij de politie en het aantal personen dat bekend is bij Tactus samen te nemen en de overlap daarvan af te trekken, kan het minimumaantal harddrugsverslaafden worden bepaald.³ Dit minimumaantal is 51 in 2007. Dit betekent dat er minimaal 1,6 harddrugsverslaafden per 1.000 inwoners zijn in Oldenzaal. Ook elders is onderzoek gedaan naar minimumaantallen harddrugsverslaafden. Uit een onderzoek in Zutphen blijkt dat in 2000 het minimumaantal harddrugsverslaafden daar 127 is (Bieleman e.a. 2002), terwijl het minimumaantal harddruggebruikers in Deventer in 1999 193 bedraagt (Bieleman e.a. 2000). In de Friese Wouden en Leeuwarden is het minimumaantal harddrugsverslaafden in 2001 respectievelijk 176 en 227 (Bieleman e.a. 2002), terwijl het in de regio's Zuidwest en Noord Friesland gaat om achtereenvolgens minimaal 97 en 78 harddrugsverslaafden (Biesma e.a. 2003). Dit betekent dat er in Zutphen, Deventer en Leeuwarden respectievelijk 3,6, 2,3 en 2,5 harddrugsverslaafden per 1.000 inwoners zijn. In de regio Friese Wouden bedraagt het minimum aantal harddrugsverslaafden per 1.000 inwoners 0,7, terwijl het in de regio Zuidwest Friesland eveneens om 0,7 per 1.000 inwoners gaat en in Noord Friesland om 0,5 per 1.000 inwoners.

Om een vergelijking mogelijk te maken met onderzoek in overige gemeenten in Twente, is tevens gekeken naar het minimumaantal *opiaatverslaafden* (zie definitielijst) in Oldenzaal. Voor het bepalen van het minimum aantal opiaatverslaafden is het bestand van Tactus vergeleken met gegevens uit het HKS. Uit het bestand van Tactus zijn alleen die personen meegenomen waarbij in de registratie staat aangegeven dat zij als eerste of tweede middel heroïne of methadon gebruiken. Uit het HKS zijn alle personen meegenomen met de gevarenclassificatie 'harddrugsgebruiker'. In tabel 3.7 is te zien dat het minimumaantal opiaatverslaafden in Oldenzaal 12 is. Per 1.000 inwoners is het minimumaantal opiaatverslaafden in Oldenzaal 0,4. Van de vier steden Enschede (Bieleman e.a. 2003), Hengelo (Biesma e.a. 2005a), Almelo (Biesma e.a. 2005b) en Oldenzaal kent Oldenzaal het minste aantal opiaatverslaafden per 1.000 inwoners.

Tabel 3.7 Minimum aantal opiaatverslaafden per gemeente (Enschede, Hengelo en Almelo 2006, Oldenzaal 2007)

Enschede (154.000 inwoners)		Hengelo (81.000 inwoners)		Almelo (72.000 inwoners)		Oldenzaal (31.800 inwoners)	
Minimum aantal	Per 1.000 inwoners	Minimum aantal	Per 1.000 inwoners	Minimum aantal	Per 1.000 inwoners	Minimum aantal	Per 1.000 inwoners
331	2,1	96	1,2	123	1,7	12	0,4

Softdrugsgebruikers

Om de omvang van softdrugsgebruikers in Oldenzaal te bepalen, is een omvangschatting minder goed geschikt. De kans is gering dat alle softdrugsgebruikers als zodanig staan geregistreerd bij de politie en/of de verslavingszorg. Softdrugsgebruikers worden alleen

³ In hoofdstuk 1 wordt hierover een nadere uitleg gegeven.

geregistreerd als hun gebruik problematisch is te noemen. Recreatieve gebruikers van cannabis komen niet voor in de registraties. Er zullen zich dan ook veel meer softdrugsgebruikers in Oldenzaal bevinden dan uit de registraties naar voren komt. Uit de laatste nationale drugsmonitor (van Laar e.a. 2008) blijkt dat ruim één vijfde (22,6%) van de bevolking ooit wel eens softdrugs heeft gebruikt. Grotendeels bestaat dit percentage uit personen die slechts enkele keren softdrugs hebben gebruikt. Het recente gebruik van cannabis (in het afgelopen jaar) ligt gemiddeld op 5,4%, terwijl het actuele gebruik (in de afgelopen maand) op 3,3% ligt. Consumptie van cannabis ligt in kleine steden lager dan in grote steden. Uit het laatste landelijke prevalentie onderzoek (NPO) blijkt dat het aantal Nederlanders dat in het jaar voorafgaande aan het onderzoek cannabis heeft gebruikt, tussen 1997 en 2005 stabiel is gebleven op ongeveer 5,5% (Rodenburg e.a. 2007). Ook het aantal personen dat in de maand voorafgaande aan het onderzoek cannabis heeft gebruikt (het zogenoemde actuele gebruik), is sinds 1997 ongewijzigd. Het gaat om iets meer dan 3% van de bevolking. Sinds 2001 is de gemiddelde startleeftijd van cannabisgebruik licht gestegen: van 15,9 naar 16,4 jaar. De gemiddelde leeftijd van recente gebruikers steeg tussen 1997 en 2005 van 27,3 naar 30,5 jaar. Van de 15 tot 24 jarigen heeft 28,3% ooit wel eens cannabis gebruikt, 11,4% van deze groep heeft het afgelopen jaar gebruikt, terwijl 5,3% van de 15 tot 24 jarigen de afgelopen maand cannabis heeft gebruikt (Biesma e.a. 2007, Rodenburg e.a. 2007).

Uit het veldwerk en de interviews met sleutelinformanten kan worden geconcludeerd dat het gebruik van softdrugs in Oldenzaal niet veel afwijkt van het gebruik in andere kleine steden. In kleine steden zoals Oldenzaal heeft gemiddeld 20% van de bevolking ooit wel eens cannabis geconsumeerd. Het recente en actuele gebruik liggen respectievelijk op 4,3% en 2,5%. Met behulp van deze prevalentiecijfers uit de nationale drugsmonitor (van Laar e.a. 2008) is te berekenen dat in een kleine stad als Oldenzaal ongeveer 800 inwoners de afgelopen maand softdrugs hebben gebruikt.

3.5 Resumé

In dit hoofdstuk is aan de hand van registratiegegevens aandacht besteed aan de omvang van de doelgroepen. Hierbij is gebruik gemaakt van de gegevens van politie (BPS en HKS), Tactus verslavingszorg en overige instellingen. Allereerst is ingegaan op de achtergrondkenmerken van de personen uit de registratiegegevens. Vervolgens zijn de door de instellingen verstrekte gegevens met elkaar gekoppeld en verwerkt in één geanonimiseerd databestand, met unieke personen en de contacten die zij in 2007 hebben gehad met politie (BPS en HKS), Tactus Verslavingszorg en HODT. In totaal gaat het in 2007 om 92 unieke personen, van wie tien voorkomen in de registratiegegevens van zowel politie als Tactus. Daarnaast is één persoon bekend bij HODT en Tactus Verslavingszorg. Vervolgens is met behulp van de registraties van de politie (BPS en HKS) en de drugshulpverlening (Tactus Verslavingszorg) het minimumaantal harddrugsverslaafden in Oldenzaal bepaald (51). Met behulp van prevalentiecijfers uit de nationale drugsmonitor (van Laar e.a. 2008) is berekend dat in een kleine stad als Oldenzaal ongeveer 800 inwoners de afgelopen maand softdrugs hebben gebruikt.

4. DRUGSGEBRUIKERS

In dit hoofdstuk wordt de aard van het drugsgebruik in Oldenzaal beschreven. De informatie voor deze beschrijving is afkomstig uit de gesprekken die zijn gevoerd met jongeren en volwassenen die in meer of mindere mate drugs gebruiken of onlangs hebben gebruikt. Ook wordt gebruik gemaakt van informatie uit de interviews met sleutelinformanten. Er wordt een onderscheid gemaakt in de volgende leeftijdscategorieën: jongeren (14 t/m 17 jaar); jongvolwassenen (18 t/m 27 jaar); en volwassenen (28 jaar en ouder). Bij de eerste categorie wordt eveneens informatie uit het zogenoemde E-MOVO onderzoek vermeld.

4.1 Jongeren (14 t/m 17 jaar)

In Oldenzaal zijn er ongeveer 1.700 jongeren in de leeftijdscategorie van 14 tot en met 17 jaar.¹ In het project Elektronische Monitor en Voorlichting (E-MOVO) worden gegevens over de gezondheid en het gedrag van jongeren in deze leeftijdscategorie op het voortgezet onderwijs verzameld met behulp van een elektronische vragenlijst via internet. Hierbij wordt gebruik gemaakt van vragen uit de Monitor Jeugdgezondheid. De GGD'en stellen op basis van de verzamelde gegevens gezondheidsprofielen samen op school-, gemeentelijk en regioniveau.

E-MOVO 2003

Uit het deelrapport over Oldenzaal is niet op te maken hoeveel leerlingen uit deze gemeente hebben deelgenomen aan het E-MOVO onderzoek in 2003 (GGD regio Twente 2004). Bovendien hebben alleen leerlingen uit klas 2 en 4 van het middelbaar onderwijs deelgenomen, hetgeen betekent dat het niet representatief is voor alle jongeren in deze leeftijdscategorie. Het blijkt dat ruim een kwart van de Oldenzaalse jongeren die deel hebben genomen zegt wel eens softdrugs aangeboden te hebben gekregen, meestal op straat en van vrienden. Het gebruik ligt lager: 7% van de jongeren heeft in de maand voorafgaande aan het invullen van de vragenlijst wel eens softdrugs gebruikt. Jongens gebruiken twee keer zo vaak als meisjes. Jongeren uit klas 4 gebruiken ook vaker dan jongeren uit klas 2 (respectievelijk 11 en 3%). Degenen die wel eens softdrugs gebruiken geven aan rond hun 14e te zijn begonnen. Jongens (7 personen) die gebruiken kopen wat meer bij een coffeeshop en meisjes (3 personen) bij een huisdealer. Het aanbod van harddrugs ligt aanzienlijk lager: 8% van de jongeren geeft aan wel eens harddrugs aangeboden te hebben gekregen, vooral bij uitgaansgelegenheden en op straat. Twaalf jongeren hebben in de maand voorafgaande aan het invullen van de vragenlijst wel eens harddrugs gebruikt. De meest gebruikte middelen zijn amfetaminen (6 personen), XTC (10 personen) en cocaïne (6 personen). De jongeren die wel eens harddrugs hebben gebruikt deden dit voor het eerst toen ze gemiddeld 15 jaar waren. De percentages soft- en harddrugsgebruikers in Oldenzaal wijken niet af van de percentages in de regio Twente of elders in Oost Nederland.

¹ CBS Statline 14 mei 2008.

E-MOVO 2007

Uit de voorlopige resultaten van het E-MOVO onderzoek over het jaar 2007 blijkt dat 13% van de jongeren uit de gemeente Oldenzaal ooit wel eens softdrugs heeft gebruikt, terwijl 5% in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek softdrugs heeft gebruikt (GGD Regio Twente in druk). In Twente liggen deze percentages op respectievelijk 12% en 6%. Twee procent van de jongeren uit de gemeente Oldenzaal geeft aan ooit wel eens harddrugs te hebben gebruikt, eveneens twee procent geeft aan in de maand voorafgaande aan het onderzoek harddrugs te hebben gebruikt. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de Twentse situatie, waar deze percentages op respectievelijk 3% en 2% liggen. Het E-MOVO onderzoek laat daarnaast zien dat het alcoholgebruik onder de jongeren die in Oldenzaal (en de rest van Twente) wonen aanzienlijk hoger ligt dan het drugsgebruik, hoewel hierin een daling is te zien ten opzichte van 2003. Uit de voorlopige resultaten van blijkt dat van de jongeren uit de gemeente Oldenzaal 57% in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek alcohol heeft gedronken. In de vier weken voorafgaande aan het onderzoek heeft 43% één keer of vaker grote hoeveelheden alcohol in een kort tijdsbestek genuttigd (het zogenoemde 'binge drinken'). Daarnaast geeft 26% van de jongeren in Oldenzaal aan in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek dronken of aangeschoten te zijn geweest. Dit percentage is hoger dan in de rest van Twente, waar 18% aangeeft in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek dronken of aangeschoten te zijn geweest.

Focusgroepen

In december 2008 hebben twee focusgroepen op een locatie van het Carmel college plaatsgevonden. In totaal zijn tijdens deze focusgroepbijeenkomsten 22 jongeren gesproken. Het betreffen jongeren waarvan door een docente werd verwacht dat ze iets kunnen vertellen over middelengebruik onder jongeren in Oldenzaal. De jongeren zijn tussen de 14 en 17 jaar oud.

Softdrugs

Volgens de jongeren wordt er veel geblowd door leeftijdsgenoten in Oldenzaal. Al ligt het gebruik van softdrugs lager dan dat van sigaretten en alcohol. De meeste jongeren hebben zelf wel eens een joint geprobeerd, maar niemand rookt vaak hasj of wiet. Een aantal jongeren zegt af en toe in het weekend te blowen. Alle jongeren kennen wel enkele leeftijdsgenoten die softdrugs gebruiken. De term 'gedogen' is niet bekend bij de scholieren. Hoewel ze ervan uitgaan dat softdrugs legaal is, wordt het gebruik van hasj of wiet door minderjarigen door henzelf niet als normaal beschouwd.

Jongeren blowen op locaties waar ze niet zichtbaar zijn voor voorbijgangers (in een park of achter op het schoolplein). Wanneer ouders toestemming geven, wordt er ook thuis geblowd. Jongeren kopen of krijgen de softdrugs van vrienden en kennissen. Hasj of wiet wordt door oudere broers of vrienden gekocht in een coffeeshop in Hengelo of Enschede en wordt vervolgens doorverkocht aan de minderjarige jongeren. Dealen in en rondom de school komt volgens de jongeren niet voor. Er zijn geen jongeren die rondhangen bij het schoolplein om drugs te verkopen. Alleen op kleine schaal wordt softdrugs verhandeld. Eén van de jongeren heeft wel eens een paar joints doorverkocht aan een klasgenoot. Een paar jongeren hebben eerder in Enschede op school gezeten en gaven aan dat het gebruik van softdrugs daar veel hoger ligt. Verder kennen de scholieren twee of drie adressen in Oldenzaal waar softdrugs kunnen worden gekocht. Eén van de jongeren komt met enige regelmaat bij één van deze dealadressen.

Harddrugs

Harddrugs worden niet of nauwelijks gebruikt door de scholieren. Eén van de jongeren geeft aan wel eens GHB (gamma-hydroxy-butyraat) te hebben gebruikt. Hij heeft de GHB gekregen van zijn oudere broer. De jongeren kennen verder bijna geen leeftijdsgenoten die harddrugs gebruiken. Ze kennen echter wel een paar oudere personen (18, 19 of 20 jaar) die cocaïne en XTC gebruiken. De jongeren vermoeden dat het gebruik van harddrugs in Oldenzaal is toegenomen. Zij baseren hun vermoedens op krantenberichten en niet op eigen ervaringen.

Veldwerk

Uit de gesprekken met jongeren en sleutelinformanten die voor ons onderzoek zijn gevoerd blijkt, evenals uit het E-MOVO onderzoek en de focusgroepen, dat de softdrugs het meest worden gebruikt door jongeren. Harddrugs worden niet of nauwelijks gebruikt door jongeren in deze leeftijdsgroep. Vaak geven de jongeren overigens aan dat zij zelf geen soft- of harddrugs gebruiken, maar dat ze wel veel leeftijdsgenoten kennen die gebruiken. Bij Tactus staan in ieder geval geen jongeren onder de 18 jaar ingeschreven.

Softdrugs

Een aantal jongeren met wie is gesproken, geeft aan wel eens softdrugs te gebruiken. Deze jongeren waren gemiddeld 15 jaar toen ze voor het eerst softdrugs gebruikten. Hun ouders zijn niet op de hoogte van hun softdrugsgebruik. Om een beeld te krijgen van de omvang van softdrugsgebruik onder jongeren in Oldenzaal is de jongeren gevraagd hoeveel leeftijdsgenoten ze kennen die softdrugs gebruiken. De jongeren tussen de 14 en 17 jaar kennen gemiddeld acht leeftijdsgenoten die softdrugs gebruiken. Verder geven diverse sleutelinformanten aan dat de jongeren die in het centrum rondhangen regelmatig blowen. Jongerenwerkers geven aan dat ongeveer één derde van de jongeren die zij kennen wel eens blowt. Het softdrugsgebruik ligt volgens een sleutelinformant hoger in de Thij dan in Berghuizen. In Berghuizen wonen relatief meer jongeren van Turkse afkomst, die het gebruik van softdrugs zo veel mogelijk verborgen willen houden voor familieleden. Turkse jongeren met wie is gesproken, geven in eerste instantie aan dat jongeren van Turkse afkomst geen softdrugs gebruiken. In de loop van het gesprek zegt een aantal minderjarige Turkse jongeren af en toe te blowen. De Turkse jongeren praten minder openlijk over hun softdrugsgebruik dan de Nederlandse jongeren.

De jongeren met wie is gesproken, hebben nog nooit softdrugs in een coffeeshop gekocht. Softdrugs worden door jongeren gekocht of gekregen van vrienden en kennissen. Deze meerderjarige vrienden en kennissen kopen de softdrugs in coffeeshops in Enschede of Hengelo en ze verkopen het met winst door aan de minderjarige jongeren. Ook wordt er zelf thuis gekweekt, terwijl er tevens enkele huisdealers in Oldenzaal zijn.

De jongeren geven aan softdrugs te gebruiken rondom hangplekken op straat, in een park of andere plekken waar voorbijgangers geen zicht op hen hebben. Rondom winkelcentra in het centrum wordt eveneens rondgehangen en geblowd. Sleutelinformanten geven aan sporen van softdrugsgebruik (wietzakjes) aan te treffen rondom enkele hangplekken van jongeren. Tijdens het veldwerk zijn deze sporen echter nauwelijks aangetroffen. Verder wordt door een enkele sleutelinformant aangegeven dat er ook wel eens tijdens schooltijd in de buurt van het schoolplein of tijdens tussenuren wordt geblowd.

Harddrugs

De meeste jongeren met wie is gesproken hebben nog nooit harddrugs gebruikt. Harddrugs roept negatieve associaties op bij deze jongeren. Eén jongen van 16 jaar heeft alle soorten drugs (cocaïne, XTC en GHB) wel eens geprobeerd. Hij heeft het gekregen van zijn oudere broer. Bij jongerenwerkers en jeugdhulpverleners zijn enkele jongeren bekend die volgens

hen harddrugs gebruiken. Bij het schoolmaatschappelijk werk zijn vijf jongeren bekend die wel eens harddrugs hebben gebruikt, terwijl bij jongerenwerkers enkele jongeren bekend zijn die xtc gebruiken op hardcoreparty's. Daarnaast kent één van de jongerenwerkers vier meisjes die wel eens harddrugs gebruiken. Hun leeftijd ligt rond de 17 jaar. Deze meiden wonen inmiddels niet meer in Oldenzaal. Het gebruik van harddrugs wordt door Jarabee als contra-indicatie gehanteerd. Door jongeren die onder begeleiding van Jarabee staan zal wel eens worden geblowd, maar het is geen overheersende problematiek, aldus een medewerker van Jarabee.

Overige middelen

Door de jongeren met wie is gesproken, wordt gezegd dat alcohol veelvuldig wordt gebruikt in Oldenzaal. Jongeren vanaf 14 en 15 jaar oud drinken in het weekend grote hoeveelheden alcohol. Uit de observaties van de onderzoekers tijdens het veldwerk blijkt eveneens dat in Oldenzaal veel wordt gedronken door jongeren. Dit wordt door vrijwel alle sleutelinformanten bevestigd. Alcohol wordt gedronken alsof het frisdrank is. Alcohol is verreweg het meest populaire middel onder alle leeftijdsgroepen.

4.2 Jongvolwassenen (18 t/m 27 jaar)

In Oldenzaal zijn er ongeveer 1.250 jongvolwassenen in de leeftijdscategorie 18 tot en met 22 jaar. Rond de 1.750 inwoners van Oldenzaal vallen in de leeftijdscategorie 22 tot en met 27 jaar.² Daarnaast zijn er nog veel jongvolwassenen die in verband met hun studie in andere gemeenten woonachtig zijn, maar nog wel elk weekend naar Oldenzaal komen. Deze studenten bezoeken in het weekend de horecagelegenheden in het centrum van Oldenzaal.

Soort drugs

Als jongvolwassen drugs gebruiken, dan is de meest gebruikte drugs cocaïne. Een aantal vriendengroepen gebruikt cocaïne en bevindt zich regelmatig in het uitgaansleven. De cocaïne wordt door de werkende jongvolwassenen doorgaans voor en tijdens het uitgaan gebruikt. Heroïne wordt niet of nauwelijks gebruikt door jongvolwassenen.

Softdrugs

De jongvolwassenen met wie is gesproken, hebben bijna allemaal wel eens cannabis gerookt. Een aantal van hen geeft aan twee of drie keer per maand te blowen. Er is niet gesproken met gebruikers die dagelijks blowen. Wel blijkt er enkele jaren geleden bij het jongerenwerk een zogenoemde 'stuffgroep' bekend te zijn geweest. Deze groep van ongeveer tien jongeren uit De Thij die inmiddels rond de 25 jaar oud zijn, blowt nog steeds regelmatig. Uit de registratiegegevens van Tactus blijkt dat zich in 2007 acht jongvolwassenen hebben aangemeld voor problemen als gevolg van softdrugsgebruik.

Cocaïne

Door de jongvolwassenen met wie is gesproken wordt aangegeven dat cocaïnegebruik regelmatig voorkomt in Oldenzaal. Drie personen met wie is gesproken hebben aangegeven af en toe cocaïne te gebruiken. Twee van hen besteden minder dan 50 euro per maand aan drugs, terwijl één jongen gemiddeld 150 euro per maand besteed aan cocaïne. Een halve gram cocaïne kost in Oldenzaal 25 euro. Met een halve gram cocaïne kan ongeveer twee avonden worden gedaan. Gemiddeld waren ze 20 jaar toen ze voor het eerst cocaïne

² CBS Statline 14 mei 2008.

gebruikten. Er zijn een paar vriendengroepen in deze leeftijdscategorie die voorafgaand of tijdens het uitgaan, voornamelijk in het weekend, cocaïne gebruiken.

Om een beeld te krijgen van de omvang van het gebruik van harddrugs in Oldenzaal is de respondenten gevraagd naar het aantal mensen dat ze kennen die harddrugs gebruiken. Deze respondenten geven aan dat cocaïne het meest gebruikte middel is als er al sprake is van harddrugsgebruik. Andere soorten harddrugs worden niet of nauwelijks genoemd. Bijna alle jongvolwassenen met wie is gesproken kennen wel leeftijdsgenoten die cocaïne gebruiken. De jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar kennen gemiddeld twee personen die cocaïne gebruiken, terwijl degenen tussen de 22 en 27 jaar gemiddeld 15 cocaïnegebruikers kennen. Het cocaïnegebruik in Oldenzaal beperkt zich waarschijnlijk tot een aantal vriendengroepen. Hoewel de respondenten op verschillende locaties zijn gesproken, lijkt het er op dat steeds naar dezelfde vriendengroepen wordt verwezen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de relatief geringe bevolkingsomvang van Oldenzaal. De meeste jongvolwassenen die uitgaan kennen elkaar. De kans is dan ook groot dat verhalen over drugsgebruik zich snel verspreiden, waardoor de omvang van het gebruik groter lijkt dan het in werkelijkheid is.

Eén van de gebruikers met wie is gesproken, is werkzaam geweest als dealer in Oldenzaal. Hij geeft aan dat zich onder zijn klanten ongeveer 15 jongvolwassenen bevonden tussen de 18 en 25 jaar oud. De meeste van deze categorie klanten kochten cocaïne. Een aantal jongeren is overgestapt naar het gebruik van base-coke (gekookte cocaïne). Heroïne wordt niet gebruikt door jongvolwassenen volgens deze voormalige dealer, hoewel bij Tactus in 2007 één cliënt staat ingeschreven met als hoofdmiddel heroïne. In dat jaar staan 11 cliënten in de leeftijdscategorie 18-27 jaar ingeschreven bij Tactus met als belangrijkste probleem cocaïnegebruik.

XTC

Tijdens het feest Fantasy Island op het Hulsbeek zijn in de zomer van 2008 16 personen aangehouden tijdens een drugsactie waarbij de politie ook honden heeft ingezet. Er waren ongeveer 4.000 bezoekers aanwezig, waarvan de honden bij ongeveer 150 aansloegen. Deze 150 personen zijn gefouilleerd door de politie. De 16 aangehouden personen overschreden de gedooghoeveelheid van 3 pillen of 5 gram wiet of een halve gram harddrugs. Eén van de aangehouden personen had 11 XTC-pillen op zak. Van bezoekers die onder de gedooghoeveelheid bleven, is alleen de drugs in beslag genomen zonder dat daarbij een proces-verbaal is opgemaakt. Volgens de gebruikers met wie is gesproken is het aantal mensen dat drugs meeneemt naar dit festival groter dan het aantal aangehouden personen. De meeste gebruikers zijn eerder op de avond telefonisch ingelicht over de drugsactie van de politie door vrienden die al op het festival aanwezig waren. Daarnaast geeft één van de respondenten aan XTC mee naar binnen te hebben gesmokkeld zonder te worden betrapt.

GHB

Een middenstander uit Denekamp is onlangs veroordeeld tot een gevangenisstraf van negen maanden voor het op grote schaal maken en verkopen van de partydrug GHB. Volgens sleutelinformanten kochten honderden jongvolwassenen GHB bij deze middenstander. Een deel van deze kopers was afkomstig uit Oldenzaal.

Verkrijgbaarheid drugs

Softdrugs worden door jongvolwassenen uit Oldenzaal vooral gekocht in coffeeshops in Enschede of Hengelo.

Harddrugs zijn volgens de cocaïnegebruikers met wie is gesproken verkrijgbaar op een aantal dealadressen in Oldenzaal. Een aantal jaren geleden was het makkelijker om aan harddrugs te komen, maar steeds meer dealers worden opgepakt in Oldenzaal. Tijdens het veldwerk wordt door de onderzoekers nog wel een dealer in de horecagelegenheden aangetroffen. De cocaïnegebruikers met wie is gesproken, halen hun cocaïne bij een dealer in Oldenzaal. De kwaliteit van de cocaïne van deze dealer zou beter zijn dan de cocaïne die in het uitgaansleven te koop is. Er doet een verhaal de ronde dat cocaïne door sommige dealers versneden wordt met manitol (suiker) of paracetamol.

Een respondent die goed op de hoogte is van de lokale situatie geeft eveneens aan dat een aantal panden in Oldenzaal van waaruit harddrugs werd verkocht, zijn opgerold door de politie. Harddrugs worden nu in Enschede of in Hengelo gekocht en aan vrienden en kennissen in Oldenzaal doorverkocht. Bij de woningbouwvereniging zijn enkele huurders bekend waarvan vermoed wordt dat zij zich bezighouden met drugshandel, maar dat gebeurt niet altijd vanuit huis. Er wordt ook gebruik gemaakt van auto's van waaruit soft- en harddrugs worden verkocht. Eén van de respondenten heeft enige tijd gedeald in softdrugs. Hij leverde wiet op bestelling en bracht de wiet aan huis. De politie geeft overigens aan dat het lastig is om aan te geven waar en hoe vaak drugsgebruik in het uitgaanscircuit plaats vindt. Er vinden in ieder geval weinig aanhoudingen plaats in het uitgaansleven van Oldenzaal. Drugscontroles van de politie in het uitgaanscentrum hebben dan ook meer een preventieve werking.

Plaats van gebruik

Cocaïne wordt volgens de jongvolwassenen voorafgaand en tijdens het uitgaan gebruikt. Na het drinken van alcohol wordt cocaïne gesnoven om weer helder te worden. Steeds vaker worden de drugs voorafgaand aan de uitgaansavond gebruikt. Meestal gebeurt het bij een gebruiker die op zichzelf woont of bij een gebruiker van wie de ouders die avond niet thuis zijn. Het uitgaanspubliek geeft aan dat de controle in het uitgaansleven van Oldenzaal is verscherpt. In oktober 2008 is een grootscheepse drugscontrole in het uitgaanscentrum van Oldenzaal uitgevoerd door de politie. Deze controles zorgen ervoor dat drugs minder snel worden meegenomen naar het centrum van Oldenzaal. Eén van de respondenten zegt overigens meerdere keren te zijn gefouilleerd, terwijl zijn drugs nooit zijn aangetroffen. Indien er drugs worden gebruikt of verhandeld in horecagelegenheden, dan gebeurt dat eerder in een horecagelegenheid waar het personeel minder zicht heeft op de bezoekers.

4.3 Volwassenen (28 jaar en ouder)

In de categorie volwassenen worden de inwoners uit Oldenzaal geschaard die 28 jaar of ouder zijn, in totaal zo'n 21.500 bewoners.

Soort drugs

De categorie volwassen gebruikers valt uiteen in uitgaansgebruikers (werkenden die in het weekend bijvoorbeeld wel eens cocaïne gebruiken) en degenen die langdurig verslaafd zijn aan heroïne en/of cocaïne. Deze laatste subgroep is vaak al jarenlang cliënt van Tactus, meestal in het circuit Sociale Verslavingszorg. Dit betreffen ook relatief vaak personen die voor overlast (op straat of in huis) kunnen zorgen. Het gaat volgens meerdere sleutelinformanten in Oldenzaal om ongeveer tien personen die aan deze kenmerken voldoen. Deze verslaafden zijn ook als zodanig bekend bij de afdeling Werk, Inkomen en Zorg (WIZ) van de gemeente. Het zijn cliënten die in de categorie 'fase 4' zijn geplaatst. Voor hen is het met andere woorden bijna onmogelijk om nog aan regulier werk te komen. Volwassen gebruikers hebben meestal alle soorten drugs wel eens geprobeerd. Base-coke

(gekookte cocaïne) en snuif-coke zijn in Oldenzaal de drugs die het meest worden gebruikt volgens de personen met wie is gesproken.

Softdrugs

Eén van de respondenten in deze leeftijdscategorie gebruikt dagelijks wiet. De andere respondenten gebruiken af en toe cannabis. Er wordt zowel hasj als wiet gerookt. Cannabis is niet het hoofdmiddel, maar wordt naast cocaïne of heroïne twee of drie dagen per week gebruikt door degenen waarmee is gesproken. Ook sleutelinformanten geven over deze categorie drugsgebruikers aan dat zij wel eens softdrugs gebruiken, maar niet in problematische zin. Bij Tactus staan in 2007 twee personen in deze leeftijdscategorie ingeschreven met als belangrijkste probleem softdrugsgebruik.

Cocaïne

Cocaïne (base-coke en snuif-coke) is de meest gebruikte harddrug in Oldenzaal. De gebruikers met wie is gesproken, gebruiken een aantal dagen per week base-coke (gekookte cocaïne). De casemanager van Tactus in Oldenzaal geeft aan dat bijna drie kwart van haar caseload bestaat uit cliënten die zowel cocaïne als alcohol gebruiken. Het betreft ongeveer 12 personen in de leeftijd van 35 tot 50 jaar. In de registraties van Tactus komen in 2007 negen cliënten van 28 jaar en ouder voor die cocaïne als hoofdprobleem hebben.

Heroïne

Een aantal gebruikers met wie is gesproken, gebruikt dagelijks heroïne. Volgens hen zijn er een tiental heroïnegebruikers in Oldenzaal tussen de 30 en 40 jaar oud. Een groot deel hiervan is van Turkse afkomst. Methadon, dat als vervanging voor heroïne wordt verstrekt door Tactus, moet worden gehaald bij de verstrekking in Enschede of Hengelo. In totaal zijn er bij Tactus in 2007 negen methadoncliënten ingeschreven uit Oldenzaal, waarvan acht 28 jaar of ouder zijn. Dit aantal komt ongeveer overeen met het hierboven genoemde aantal van tien heroïnegebruikers.

Overige middelen

Gebruikers in deze leeftijdscategorie waarmee is gesproken zeggen alle verschillende soorten drugs (zoals XTC, GHB, Speed) wel eens te hebben geprobeerd. Daarnaast gebruiken enkelen dagelijks kalmeringsmiddelen. Volgens sommige sleutelinformanten wordt het cocaïnegebruik nog al eens gecombineerd met het gebruik van grote hoeveelheden alcohol, terwijl zich in de categorie zorgwekkende zorgmijders ook enkele personen bevinden die alleen alcohol gebruiken en niet in contact staan met de drugswereld.

Verkrijgbaarheid drugs

Hoewel er geen gedoogde coffeeshops in Oldenzaal zijn, worden er wel softdrugs verkocht. Volgens de gebruikers is het gemakkelijk om in Oldenzaal aan softdrugs te komen. Hoewel de gebruikers van 28 jaar en ouder waarmee is gesproken voornamelijk hasj of wiet kopen in coffeeshops in Enschede en Hengelo, zijn er volgens hen voldoende woningen in Oldenzaal van waaruit softdrugs worden verkocht. De respondenten weten verschillende van deze panden in Oldenzaal te vinden. De kwaliteit van de softdrugs van deze huisdealers wordt overigens als slecht bestempeld. Het betreft soms cannabis die buiten is gekweekt, waardoor de kwaliteit minder goed is dan de cannabis die wordt verkocht in coffeeshops. De gebruikers kennen gemiddeld vier à vijf dealadressen van softdrugs in Oldenzaal. Eén van de respondenten is leverde hasj en wiet op bestelling aan personen die geen zin hadden om naar de coffeeshops in Hengelo of Enschede te rijden. Hij had ongeveer 50 klanten in Oldenzaal. Deze dealer kocht zijn hasj en wiet in bij grote wietteelten in Drente en Limburg.

Cocaïne is volgens de gebruikers waarmee is gesproken eveneens makkelijk verkrijgbaar in Oldenzaal. Het wordt gekocht in Enschede of Hengelo en vervolgens in verschillende panden in Oldenzaal doorverkocht. De gebruikers kennen ongeveer vier panden in Oldenzaal waar zij geregeld cocaïne kopen. Verder geven ze aan dat er waarschijnlijk nog wel drie panden zijn in Oldenzaal van waaruit cocaïne wordt verkocht. Tegenwoordig leveren dealers uit Enschede ook cocaïne op bestelling. De cocaïne wordt in een auto afgeleverd, waarvoor bezorgkosten worden betaald. Verkoop in uitgaansgelegenheden komt daarentegen minder vaak voor volgens degenen waarmee is gesproken.

Er is niet altijd heroïne aanwezig in Oldenzaal. Als er een voorraad heroïne is gekocht dan gaat het snel rond binnen 'de scene' en wordt het in kort tijdsbestek doorverkocht. Eén van de gebruikers met wie is gesproken, koopt heroïne in Enschede. Sleutelinformanten geven over de scene aan dat deze hecht is. Iedereen kent elkaar en komt bij elkaar over de vloer. Hoewel in het verleden wel enkele harddrugverslaafden naar Enschede zijn verhuisd of daar in de opvang terecht zijn gekomen, geven de huidige harddrugverslaafden er de voorkeur aan in Oldenzaal te blijven.

Plaats van gebruik

Gekookte cocaïne en heroïne worden volgens de respondenten met name thuis en bij vrienden gebruikt. Sommige gebruikers zijn door aanwezigheid van familie niet in staat om thuis drugs te gebruiken. De drugs worden dan gebruikt bij een andere gebruiker die alleen woont. In ruil voor het gebruik maken van de woning delen de bezoekende gebruikers hun meegenomen cocaïne of heroïne. Heroïne en cocaïne worden door gebruikers uit Oldenzaal eveneens gebruikt in de gebruikruimte in Enschede.

(Illegale) inkomsten

De harddrugverslaafden in deze leeftijdscategorie hebben vaak geen inkomsten uit betaalde werkzaamheden, terwijl er vaak sprake is van hoge schulden bij financiële instanties en postorderbedrijven. Eén gebruiker heeft in het verleden inkomsten verkregen via vermogensdelicten (winkeldiefstal en inbraak) en geweldsdelicten (overvallen en berovingen). Verder is één gebruiker werkzaam geweest als dealer. Voor deze strafbare feiten hebben ze in detentie gezeten. Tegenwoordig krijgen enkele gebruikers geld door het verrichten van kleine klusjes voor kennissen en door het verzamelen van oud ijzer om dat vervolgens weer door te verkopen.

4.4 Resumé

Als jongeren in de leeftijd van 14 tot en met 17 jaar drugs gebruiken, dan gaat het meestal om softdrugs. Harddrugs worden niet of nauwelijks gebruikt door jongeren in deze leeftijdsgroep. Uit de voorlopige resultaten van het E-MOVO onderzoek over het jaar 2007 blijkt dat 13% van de jongeren uit de gemeente Oldenzaal ooit wel eens softdrugs heeft gebruikt, terwijl 5% in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek softdrugs heeft gebruikt. Het alcoholgebruik onder jongeren lijkt een groter probleem in Oldenzaal.³ De meest gebruikte drugs bij jongvolwassenen (18 tot en met 27 jaar) is, als zij al drugs gebruiken, cocaïne. Het cocaïnegebruik in Oldenzaal beperkt zich waarschijnlijk tot een aantal vriendengroepen. Cocaïne wordt volgens de jongvolwassenen voorafgaand en tijdens het uitgaan gebruikt. Ook onder volwassenen (28 jaar en ouder) is cocaïne (basecoke en snuif-coke) de meest gebruikte harddrug. Daarnaast is er een tiental heroïnegebruikers in Oldenzaal woonachtig. Er zijn in Oldenzaal minstens drie panden van waaruit cocaïne (en in mindere mate heroïne) wordt verkocht.

³ In het E-MOVO onderzoek zijn desgewenst cijfers over het alcoholgebruik te vinden.

5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Hieronder worden de belangrijkste conclusies van het onderzoek naar drugsgebruik in Oldenzaal gepresenteerd. Het onderzoek dat onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL in opdracht van de gemeente Oldenzaal heeft uitgevoerd, kent als overkoepelende vraagstelling: “In hoeverre is er sprake van drugsgebruik in de gemeente Oldenzaal?” Daarbij is een specificatie aangebracht naar soft- en/of harddrugs, plaats en tijdstip van gebruik en kenmerken van gebruikers. Er is een onderscheid gemaakt naar leeftijdscategorie: jongeren (tot 18 jaar); jongvolwassenen (18 tot 28 jaar); en volwassenen (29 jaar en ouder).

Om meer inzicht in het drugsgebruik in Oldenzaal te verkrijgen is gekozen voor een gefaseerde opzet. Allereerst is het huidige aanbod voor drugsgebruikers in kaart gebracht met behulp van gesprekken met sleutelinformanten. Met deze informanten is tevens ingegaan op de aard en omvang van de hen bekende gebruikers. Vervolgens heeft een verzameling en analyse van gegevens uit registraties plaatsgevonden, die onder andere leidt tot een omvangschatting van het aantal harddrugsgebruikers in Oldenzaal. Op basis van deze gegevens en veldwerk hebben gesprekken plaatsgevonden met drugsgebruikers zelf. Het betreffen zowel harddrugs- als softdrugsgebruikers. Hieronder worden de belangrijkste resultaten weergegeven aan de hand van de hoofdvragen van het onderzoek.

5.1 Type drugs

Bij Tactus Verslavingszorg staan in 2007 39 cliënten ingeschreven met een drugsprobleem die woonachtig zijn in Oldenzaal. Onder deze cliënten is het gebruik van harddrugs in de vorm van cocaïne het grootste probleem. Twintig cliënten hebben dit middel als hoofdmiddel. Daarnaast hebben negen cliënten vanwege hun heroïnegebruik hulp gezocht, terwijl eveneens negen cliënten als belangrijkste verslavende middel softdrugs hebben opgegeven. De meerderheid van deze cliënten gebruikt de drugs meerdere malen per week tot meerdere malen per dag.

Het type drugs dat wordt gebruikt hangt samen met de leeftijd. Jongeren gebruiken, als ze al drugs gebruiken, voornamelijk softdrugs. Harddrugs worden, uitzonderingen daargelaten, door jongeren in Oldenzaal nauwelijks gebruikt. In Oldenzaal zijn twee typen harddrugsgebruikers: een kleine, vaste groep heroïne- en basecoke gebruikers en een wat groter aantal cocaïnegebruikers die voornamelijk in het uitgaansleven te vinden zijn. De heroïne- en basecoke gebruikers vormen de oudste groep, zij zijn vrijwel allemaal boven de 30 jaar oud.

Het gebruik van XTC komt minder frequent voor. Er is een klein aantal jongvolwassenen dat wel eens XTC tijdens zogenoemde hardcoreparty's gebruikt, terwijl op incidentele grotere dancefeesten ook wel XTC wordt gebruikt. Deze dancefeesten zijn echter niet uniek voor Oldenzaal, en komen ook niet vaker in Oldenzaal voor dan in plaatsen elders in het land. Bovendien trekken deze feesten veel bezoekers die woonachtig zijn buiten Oldenzaal.

Hoewel het geen onderwerp van ons onderzoek was, is tijdens de dataverzameling wel gebleken dat het gebruik van alcohol (in grote hoeveelheden) veel vaker voorkomt onder jongeren en jongvolwassenen dan drugsgebruik. Zowel in de eigen omgeving (bijvoorbeeld in hokken en keten) als tijdens het uitgaan en bij speciale gelegenheden (bijvoorbeeld

carnaval), wordt erg veel alcohol geconsumeerd. Het gebruik van alcohol wordt door jongeren geaccepteerd en gewoon gevonden, terwijl tegen het gebruik van drugs door leeftijdsgenoten nog wel eens vreemd wordt aangekeken.

5.2 Plaats van gebruik

Niet alleen het type drugs dat wordt gebruikt hangt samen met de leeftijd, ook de plaats van gebruik. Jongeren gebruiken softdrugs voornamelijk op hangplekken, terwijl jongvolwassenen meestal in de eigen woning gebruiken. In Oldenzaal zijn immers geen coffeeshops aanwezig, terwijl in reguliere horecagelegenheden een rookverbod geldt. Ook cocaïne wordt door jongvolwassenen steeds vaker thuis of bij vrienden gebruikt, meestal voorafgaand aan het uitgaan. Er is een enkele uitgaansgelegenheid waar het gebruik van cocaïne uit het zicht van andere bezoekers en personeel wel eens plaatsvindt. De volwassen basecoke- en heroïnegebruikers gebruiken ook voornamelijk thuis of bij andere gebruikers. Enkelenszins komen wel eens in de gebruikruimte in Enschede. Heroïneverslaafden die methadon als vervangend middel krijgen verstrekt, zijn hiervoor aangewezen op de methadonverstrekking in Enschede.

Softdrugs worden meestal gekocht in coffeeshops in Enschede en Hengelo, waarna ze onder vrienden aan elkaar worden doorverkocht. Ook zijn er enkele woningen in Oldenzaal die bekend zijn vanwege de mogelijkheid om er softdrugs en/of harddrugs te kopen. Daarnaast wordt de cocaïne die door het uitgaanspubliek wordt gebruikt, ook wel op bestelling uit Enschede gebracht.

5.3 Kenmerken gebruikers

De meeste jongeren proberen in ieder geval wel één keer het gebruik van softdrugs uit, in ieder geval wat de jongens betreft. Meestal gebeurt dit samen met een vriendengroep. Bij de meisjes zou het experimenteren met softdrugs wat lager liggen. Jongeren zelf geven aan dat op het VMBO vaker geblowd wordt dan op de HAVO of het VWO. Dit heeft volgens hen te maken met de motivatie voor school. De meeste jongeren die vaker dan één keer blowen, zijn 14 of 15 jaar wanneer ze er mee beginnen. Meestal wordt er geblowd in gezelschap van vrienden. Wanneer jongeren regelmatig blowen zonder dat daar anderen bij aanwezig zijn, betekent dit meestal dat hun gebruik hoger ligt en als meer problematisch kan worden omschreven. Uit de voorlopige resultaten van het E-MOVO onderzoek over het jaar 2007 blijkt dat 13% van de jongeren uit de gemeente Oldenzaal ooit wel eens softdrugs heeft gebruikt, terwijl 5% in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek softdrugs heeft gebruikt. Tevens blijkt dat ruim een kwart van de Oldenzaalse jongeren die deel hebben genomen zegt wel eens softdrugs aangeboden te hebben gekregen, meestal op straat en van vrienden.

Uit de gegevens van de politie en Tactus Verslavingszorg blijkt dat de meerderheid van de geregistreerde hard- en softdrugsgebruikers van het mannelijk geslacht is. Wanneer de verschillende registratiebestanden aan elkaar worden gekoppeld dan blijken er minimaal 51 harddrugsgebruikers als zodanig bekend te zijn bij de verschillende instellingen in Oldenzaal. Hieronder bevinden zich 12 opiaatgebruikers (zie begrippenlijst). Dit betreffen over het algemeen gebruikers die problemen ondervinden door hun gebruik en daarom hulp zoeken of met de politie in aanraking komen. Het aantal recreatieve gebruikers in het uitgaansleven is moeilijker aan te geven. Op basis van de gevoerde gesprekken lijkt het om enkele tientallen te gaan. Het aantal softdrugsgebruikers is nog lastiger vast te stellen. Zij

staan nauwelijks als zodanig geregistreerd bij de instellingen. Met behulp van prevalentiecijfers uit de nationale drugsmonitor (Van Laar e.a. 2008) is berekend dat in een kleine stad als Oldenzaal ongeveer 800 inwoners de afgelopen maand softdrugs hebben gebruikt. Softdrugs is voor bewoners uit Oldenzaal, evenals in de rest van Nederland, makkelijk verkrijgbaar. Het wordt zowel in Oldenzaal (op straat en in dealpanden) als in steden rondom Oldenzaal (in coffeeshops in Hengelo of Enschede) aangeboden.

Zoals hierboven al is aangegeven valt de categorie volwassen gebruikers uiteen in uitgaansgebruikers (werkenden die in het weekend bijvoorbeeld wel eens cocaïne gebruiken) en degenen die langdurig verslaafd zijn aan heroïne en/of cocaïne. Deze laatste subgroep is vaak al jarenlang cliënt van Tactus, meestal in het circuit Sociale Verslavingszorg. Dit betreffen ook relatief vaak personen die voor overlast (op straat of in huis) kunnen zorgen. In Oldenzaal gaat het om ongeveer tien personen die aan deze kenmerken voldoen. Voor hen is het vaak ook bijna onmogelijk om nog aan regulier werk te komen. In het verleden hebben zij zich bovendien wel eens schuldig gemaakt aan het verwerven van inkomsten op illegale wijze.

5.4 Ten slotte

Er hebben zich de afgelopen jaren een aantal incidenten voorgedaan in Oldenzaal die de indruk hebben gewekt dat er buitensporig veel drugs worden gebruikt in Oldenzaal. De gebeurtenissen betreffen een schietincident, de sluiting van een growshop waar illegaal in softdrugs werd gehandeld, een dancefeest in het Hulsbeek waarbij meerdere personen zijn aangehouden met XTC pillen in hun bezit en de arrestatie van een handelaar in GHB in het naburige Denekamp. Deze gebeurtenissen hebben uitgebreide aandacht gehad in de media, waardoor het negatieve beeld over drugsgebruik in de gemeente is versterkt.

Uit de resultaten van ons onderzoek moet worden geconcludeerd dat dit beeld dient te worden genuanceerd. Gebleken is dat drugsgebruik weliswaar voorkomt in Oldenzaal, maar dat het vooral om softdrugsgebruik gaat. Het aantal jongeren in de leeftijd tot 18 jaar dat blowt is gering, in ieder geval niet groter dan elders in Nederland. Ook bij de oudere groepen is het softdrugsgebruik niet hoog en zorgwekkend te noemen. Uiteraard zijn er altijd uitzonderingen die de regel bevestigen. Zo zijn er enkele jongeren aangetroffen die wel meer gebruiken dan goed voor hen is, in die zin dat het hun dagelijks leven danig beïnvloedt. Harddrugsgebruik vindt enerzijds plaats in het uitgaansleven door een aantal vriendengroepen (XTC en cocaïne voeren daarbij de boventoon), anderzijds is er een kleine, harde kern heroïnegebruikers in Oldenzaal woonachtig. Deze laatste groep bestaat uit ongeveer tien personen. In dit aantal is de laatste jaren weinig veranderd. Dat geldt tevens voor een kleine groep oudere gebruikers die zich tot het gebruik van basecoke (soms in combinatie met grote hoeveelheden alcohol) beperken.

Zorgwekkender is het alcoholgebruik te noemen. Hiervoor zijn reeds beleidsmaatregelen genomen, bijvoorbeeld door middel van Happy Fris. Vooralsnog lijkt het op basis van ons onderzoek niet nodig het bestaande drugsbeleid te intensiveren. Wel zou een deel van de doelgroep gebaat kunnen zijn bij een uitbreiding van het hulpaanbod in Oldenzaal zelf. Daarbij wordt vooral gedacht aan een 24-uurs opvang waar het gebruik van drugs geen contra-indicatie vormt, maar waar eveneens personen kunnen wonen zonder drugsproblematiek. Een dergelijke voorziening zal aan 10 tot 15 personen opvang moeten bieden voor zowel een korte (crisis) als een langere periode. Tot nog toe zijn potentiële bewoners van een 24-uurs opvang aangewezen op Enschede. Verder wordt het casemanagement als een waardevolle methode gezien, evenals het Vangnet Zorg overleg,

waarin drugsgebruikers die dreigen af te glijden in het vizier worden gehouden en zonodig een passend hulpaanbod kan worden geboden. Ook ligt het voor de hand om de huidige voorlichting aan ouders van kinderen op het voortgezet onderwijs over de risico's van het gebruik van alcohol en drugs voort te zetten. Dergelijke voorlichting leidt tot meer inzicht en maakt bijvoorbeeld ook de beschikbaarheid van drugs bespreekbaar.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Bieleman, B., A. Kruize, H. Naayer (2006):
Monitor daklozen en verslaafden Apeldoorn 2006. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, M. Jetzes, A. de Jong, A. Kruize, J. Snippe, V. de Valk (2003):
Enschede van de straat. Aard en omvang dak- en thuislozen en zichtbare alcohol- en harddrugsverslaafden in Enschede. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, L. Griesheimer, M. Jetzes, A. de Jong (2002):
Doelgroepenanalyse de Friese Wouden. Inventarisatie (potentiële) dak- en thuislozen, alcohol- en harddrugsverslaafden in de Friese Wouden. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Biesma, S., H. Naayer, B. Bieleman (2007):
Voorstudie softdrugsgebruik jongeren Rotterdam. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Biesma, S., A. Kruize, H. Naayer, C. Ogier, B. Bieleman (2005a):
In Hengelo van de straat. Aard- en omvang dak- en thuisloosheid en zichtbare alcohol- en drugsverslaving. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Biesma, S., A. Kruize, H. Naayer, B. Bieleman (2005b):
Van de straat in Almelo. Aard en omvang dak- en thuislozen en zichtbare alcohol- en harddrugsverslaafden in Almelo. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Biesma, S., J. Snippe, F. Oldersma, B. Bieleman (2003):
Inventarisatie harddrugsverslaafden en dak- en thuislozen Leeuwarden, Noord en Zuidwest Friesland. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Emmelkamp, P., E. Vedel (2007):
Alcohol- en drugsverslaving. Een gids voor effectief gebleken behandelingen. Uitgeverij Nieuwezijds, Amsterdam.
- GGD Regio Twente (in druk):
E-MOVO onderzoek 2007. GGD Regio Twente, Enschede.
- GGD Regio Twente (2004):
Jeugd. Gezondheid, welzijn en leefstijl. Verslag van een onderzoek onder jeugd in Twente 2004. Gemeenteprofiel Oldenzaal. GGD regio Twente, Enschede.
- Gemeenten Oldenzaal, Losser en Dinkelland (2006):
Happy Fris! Hep ie fris? Alcoholmatiging in de gemeenten Oldenzaal, Losser en Dinkelland 2006-2010.
- Kruize, A., M. Hofman, B. Bieleman (2008):
Monitor verslaafden en daklozen Enschede 2008. Metingen 2001 tot en met 2007. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Laar, van, M.W., A.A.N. Cruts, J.E.E. Verdurmen, M.M.J. van Ooyen-Houben, R.F. Meijer (2008):
Nationale drugsmonitor. Jaarbericht 2007. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Peppel, Van de, R., G.J. Visser (2007):
Derde peiling internetpanel gemeente Oldenzaal. I&O Research, Enschede.
- Rodenburg G., R. Spijkerman, R. van den Eijnden, D. van de Mheen (2006):
Nationaal Prevalentie Onderzoek Middelengebruik 2005. IVO, Rotterdam.
- www.cbs.nl
www.rivm.nl

Verder is gebruik gemaakt van diverse jaarverslagen en brochures van betrokken instellingen en organisaties, alsmede van hun websites.

BEGRIPPENLIJST

24-uurs opvang	Opvang voor daklozen waarbij meestal sprake is van eigen (slaap)kamers en een gezamenlijke woon- en eetkamer, terwijl er in de regel 24 uur per dag een vorm van begeleiding aanwezig is
basecoke	Gekookte cocaïne (rookbaar). Basecoke wordt vaak gemaakt door snuifcocaïne te koken met water en maagzout. Basecoke is vele malen riskanter dan gewone snuifcocaïne. De werking en risico's van crack en basecoke zijn hetzelfde.
begeleid wonen	Woonvorm waarbij sociaal kwetsbare personen een zekere mate van zelfstandigheid combineren met begeleiding van een instelling
BPS	Bedrijfsprocessensysteem. Landelijk gebruikt registratiesysteem van de politie waarin overtredingen van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV; door de gemeente uitgevaardigde (lagere) wetgeving) en overige meldingen worden geregistreerd
capture-recapture	Methode om op basis van twee of meer verschillende (onafhankelijke) registratiebestanden een schatting te maken van de omvang van een populatie
CBS Statline	Elektronische databank van het Centraal Bureau voor de Statistiek
Dagopvang/inloop	Openstelling van een opvangvoorziening ten behoeve van daklozen en vereenzaamden, waarbij meestal eten, drinken en wasgelegenheid wordt geboden en overige dienstverlening plaatsvindt
DSM IV	Het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (kortweg DSM) is een Amerikaans handboek voor diagnose en statistiek van psychische aandoeningen dat in de meeste landen als standaard in de psychiatrische diagnostiek dient. De laatste versie (uit 2000) is een tekstrevisie van de vierde editie, aangeduid als DSM-IV-TR.
harddrugs	Drugs op lijst I van de Opiumwet. Deze drugs vormen een onaanvaardbaar risico voor de volksgezondheid. Tot de harddrugs horen bijvoorbeeld heroïne, cocaïne, crack, ecstasy en amfetamine.
HKS	Herkenningssysteem. Landelijk gebruikt registratiesysteem van de politie waarin verdachten van misdrijven worden geregistreerd
ICD	De International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems is een internationaal gehanteerde lijst van ziekten
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg. Alle activiteiten op het terrein van de geestelijke volksgezondheid die niet op basis van een vrijwillige individuele hulpvraag tot stand komen

opiaten	Stoffen die uit de papaverplant worden gehaald. Tot de opiaten worden onder andere opium, morfine en heroïne gerekend. Methadon is een kunstmatig opiaat en wordt in een laboratorium gemaakt.
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
softdrugs	Drugs op lijst II van de Opiumwet, met name cannabis. Drugs met minder risico voor de volksgezondheid dan de harddrugs op lijst I van de Opiumwet.
snuifcocaine	Een drug in de vorm van een wit, kristalachtig poeder. Het wordt gehaald uit de bladeren van de cocaplant.
woonbegeleiding	Ambulante begeleiding bij het wonen in een zelfstandige woonruimte

